

ἜΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρώτος

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἰκὸν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδ. φρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχ. ἀπὸ 1 ἰαν. ἐκάστ. ἔτους καὶ εἰς ἑτήσια—Γιὰ πρῶτην φύλλον α. 30.—Γραμ. τῆς Διοικήσεως: Ὁδ. Σταδίου, 6.

2 Μαρτίου 1876

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΑΚΟΥ ΡΙΚΑΡΔΟΥ

Ἡ

ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΥΧΗΝ

Συνέχεια: (ὁ ἰσλ. 267.

Β'

Ἵτι ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ ἐργασία εἶναι τὰ προφυλακτικὰ τῆς πτωχείας καὶ τῶν φροντίδων, καὶ τὰ παραγωγὰ τῆς εὐπορίας, τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς ὑπολήψεως. Καὶ ὅτι ποτὲ ἡ σημερινὴ ὑπόθεσις δὲν πρέπει ν' ἀναβάλλεται εἰς τὴν αὔριον.

«Πρὸς τί νὰ ἐπιθυμῶμεν καὶ νὰ περιμένωμεν καιροὺς καλῆτεροὺς; Μόνοι μας πρέπει νὰ πασχίζωμεν νὰ κάμνωμεν τὸν καιρὸν καλῆτερον. Ἡ ἐργασία δὲν ἐπιδέχεται ἐπιθυμίας. Ὅστις ζῆ ἐπιπύων, ἀποθνήσκει πεινῶν. Δὲν ὑπάρχει κέρδος ἄνευ κόπου. Βοηθεῖτε λοιπὸν, χεῖρές μου, διότι περιοσίαν δὲν ἔχω, ἢ, ἂν ἔχω, εἶναι ἐπιβαρημένη. Ὁ ἔχων τέχνην, ἔχει κτῆμα. Ὁ ἔχων εὐφυΐαν, ἔχει ἐπάγγελμα, παρέχον κέρδος καὶ τιμὴν, καθὼς λέγει ὁ ἀνθρωπάκος Ρικάρδος. Ἀλλὰ πρέπει καὶ τὴν τέχνην σου νὰ δουλεύῃς καὶ τὴν εὐφυΐαν σου νὰ ἐξασκήσῃς· ἄλλως οὔτε τὸ κτῆμα οὔτε τὸ ἐπάγγελμα θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ πληρώσωμεν ὄφρους.

Ἄν ἔχωμεν φιλοπορίαν, δὲν ἔχομεν πείραν. Ἡ πείρα κυττάζει τὴν θόραν τοῦ ἐργάτου, ἀλλὰ δὲν τοῖμα νὰ ἐμβῆ. Ἀστυνόμοι καὶ κλητῆρες δὲν ἐμβαίνουσι ἐπίσης, διότι ἡ μὲν ἐργασία πληροῖ τὰ χρῆματά της, ἡ δὲ ἀπελευθέρωσι τὰ αὐτὰ. Δὲν ἔχεις ἀνάγκην οὔτε θησαυρὸν νὰ εὕρῃς, οὔτε συγγενῆ πλούσιον νὰ κληρονομήσῃς· δοῦλε τὸν ἀγρόν σου, ἐνῶ οἱ ὄκνηροὶ κοιμοῦνται, καὶ θὰ ἔχῃς σίτον νὰ πωλῆς καὶ νὰ φυλάττῃς. Δοῦλε νῆ σήμερον, διότι δὲν ἠξέυρεις ἂν αὔριον δὲν ἐμποδισθῆς. Ἐν καλὸν σήμερον ἄξιζει δῶν αὔριον, λέγει ὁ ἀνθρωπάκος Ρικάρδος· καὶ ἔπειτα προσθέτει· Μὴν ἀγρίως ποτὲ διὰ τὴν αὔριον ὅτι σήμερον ἠμπορεῖς νὰ κάμῃς.

Ἄν καλὸς τις κύριος σὲ εἶχεν ὑπηρέτην, δὲν θὰ ἐντρέπεσο νὰ σ' εὕρῃ με τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας; Δὲν εἶσαι τάχα σὺ ὁ κύριος τοῦ ἑαυτοῦ σου; Κοκκίνισε λοιπὸν βλέπων τὸν ἑαυτὸν σου με τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, ἐνῶ ἔχεις τόσα νὰ

πράξῃς διὰ τὸν ἑαυτὸν σου, διὰ τὴν οἰκογένειάν σου, διὰ τὴν πατρίδα σου, διὰ τὸν βασιλέα σου. Διὰ νὰ μεταχειρισθῇς τὰ ἐργαλεῖά σου, μὴ βάλῃς χεῖρόκτια. Ἐρθεμήσου ὅτι γάτος με χεῖρόκτια πορτικὸς δὲν πιάνει, καθὼς λέγει ὁ ἀνθρωπάκος Ρικάρδος. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἔχεις πολλὰ νὰ πράξῃς, καὶ ἴσως δὲν ἔχεις χεῖρας δυνατάς. Πήγαινε ὅμως θαρσύνετα, καὶ θὰ ἰδῇς θαύματα. Πολλοὶ σταγόνες ὕδατος, μία μετὰ τὴν ἄλλη, τρεποῦν τὴν πέτραν· μετὰ τὴν ἐπιμορὴν καὶ τὴν ὑπομορὴν ὁ πορτικὸς κόπτει γούμεραν· καὶ μετὰ μικρὰ, ἀλλ' ἐπανειλημμένα, κτυπήματτα πίπτει τὸ μέγα δένδρον.

Μοὶ φαίνεται ὅτι κἄποιον ἀκούω νὰ λέγῃ· «Πρέπει ὅμως καὶ κἄποτε νὰ διασκεδάζωμεν ἐν ἀνέσει.» Φίλε μου, θ' ἀποκριθῶ ὅτι ἔλεγεν ὁ ἀνθρωπάκος Ρικάρδος· Ἄρ θέλῃς ν' ἀπολαύσῃς καὶ ἄρεσιν, ἐρασχόλησε καλῶς τὸν καιρὸν σου, καὶ, ἐπειδὴ δὲν εἶσαι βέβαιος περὶ μιᾶς στιγμῆς, μὴ χάρῃς μίαν ὥραν. Ἡ ἄρεσις εἶναι καιρὸς νὰ πράξῃς τίποτε ὀφέλιμον· τὴν ἄρεσιν ὁ φιλόπορος ἄνθρωπος τὴν εὕρισκε, ὁ φυγόπορος ποτὲ· διότι ζωὴ ἀρέσεως καὶ ζωὴ φυγόπορίας εἶναι δύο πράγματα διαφορετικά. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἤθελαν νὰ ζήσουν χωρὶς ἐργασίαν, καὶ μόνον διὰ τοῦ πνεύματος. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἐλλείψεως κεφαλαίων ἔρχεται χρεωκοπία, ἐνῶ ἡ ἐργασία παρέχει εὐξίαν, ἀθροΐαν καὶ ὑπόληψιν. Φεῦγε τὰς ἡδονὰς· θὰ σοῦ τρέχουν κατόπι. Ὅταν ἡ καλὴ γυνὴ γνέθῃ, δὲν τῆς λείπει ποτὲ ὑποκάμισον. Ἀφοῦ ἔχω μίαν προβατίραν καὶ μίαν ἀγελάδα εἰς τὴν ἀλήν μου, ὁλος ὁ κόσμος μου λέγει· «Καλημέρα.»

Γ'

Ἵτι ἡ καρτερία καὶ ἡ ἐπιμέλεια προξενοῦν τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. Καὶ ὅτι πρέπει καθεὶς νὰ τελειώσῃ μόνος του τὰς ὑποθέσεις του.

«Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐργάζεσαι· πρέπει καὶ νὰ ἦσαι ἐπιμορος, καρτερικὸς, καθιστικὸς καὶ ἐπιμελής· πρέπει νὰ ἐπιβλέπῃς τὰς ὑποθέσεις σου μετὰ τοὺς ἰδίους σου ὀφθαλμοὺς, καὶ νὰ μὴν ἐμπιστεύεσαι πολὺ εἰς τοὺς ἄλλους· διότι, καθὼς λέγει ὁ ἀνθρωπάκος Ρικάρδος, δένδρον μεταφυτευόμενον, οἰκογένεια μετακομιζομένη, εὕρισκονται πάντοτε χειρότερα παρὰ τοὺς μένοντα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου. Καὶ πάνιν·

Τρεις μετακομίσεις ισοδυναμοῦν μὲ μιαν πυρκαϊά. Καὶ πάλιν Φόλαξε τὸ ἐργαστήριον, καὶ τὸ ἐργαστήριον θὰ σὲ φυλάξῃ. Καὶ πάλιν Ἄν θέλῃς αἱ ὑποθέσεις σου νὰ εὐδοκῶνται, τρέξε μόνος σου ἄν θέλῃς νὰ μὴν εὐδοκῶνται, στείλε ἄλλοι. Καὶ πάλιν Ὁ θέλω νὰ πλουτήσῃ διὰ τοῦ ἀρότρου, πρέπει καὶ νὰ τὸ κρατῇ καὶ νὰ τὸ διευθύνῃ. Καὶ πάλιν Ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κυρίου κάμνει περισσότερον ἀπὸ τὰς δύο του χεῖρας. Καὶ πάλιν Ἐλλείψις ἐπιμελείας βλάπτει περισσότερον παρὰ τὴν ἔλλειψιν τέχνης. Καὶ πάλιν Ὅστις δὲν ἐπιβλέπει τοὺς ἐργάτας, τοὺς ἀφίνει τὸ βαλάντιόν του ἀνοιχτόν. Πολλοί, ἐμπιστευθέντες εἰς τὴν ἐπαρρησιουργίαν ἄλλων, κατεστράφησαν· διότι, εἰς τὰ πράγματα τοῦ κάτω κόσμου, δὲν σώζει ἡ πίστις, ἀλλ' ἡ δυσπιστία. Ὁ φροντίζων μόνος του διὰ τὰ πράγματά του, πάντοτε ὠφελεῖται, διότι, ἄν θέλῃς νὰ ἔχῃς ὑψηλὴν πίστιν καὶ ἐνάρστος, ὑψηροῦ μόνος σου. Μικρὴ ἀμέλεια γεννᾷ μεγάλην ζημίαν. Διὰ τὸ καρφίον χάνεται τὸ πέταλον· διὰ τὸ πέταλον χάνεται ὁ ἵππος· διὰ τὸν ἵππον χάνεται ὁ ἱππέδης, ὁ ἐχθρὸς τὸν καταφθάνει καὶ τὸν γορεῖ. Καὶ ὅλα αὐτὰ διότι δὲν ἐλήφθη ὀλίγη φροντίς δι' ἐν καρφίον τοῦ πετάλου.»

Ἐστὶν συνέστις.

Σ.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συντάξις: 181 σελ. 258.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΚΑΤΗ ΟΓΔΩΝ

Ἡ ἐνέργεια τῶν πνευμάτων.

Ὅταν ἡ μαγείρισσα θέλῃ νὰ ἀνάψῃ τὰ κάρβουνα της, λαμβάνει τὸ φουσερόν καὶ φυσᾷ. Ἄν ὅμως δὲν ἔχῃ φουσερόν;

— Φυσᾷ μόνη της.

— Εἴμεθα λοιπὸν ἡμεῖς ζωντανὰ φουσερά, καὶ ἔχομεν, φαίνεται, ἐντὸς μας μηχανὴν τινα κατασκευασμένην ὡς τὸ φουσερόν;

Ἄκριβώς. Διὰ νὰ ἐννοήσῃς δὲ καλλίτερα τὸν μηχανισμόν τῶν πνευμάτων, πρέπει νὰ σοῦ ἐξηγήσω πρώτον συντόμως τὸν μηχανισμόν τοῦ φουσεροῦ, τὸ ὁποῖον ὅλοι γνωρίζουσι, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἠξεύρωσι πῶς ἐνεργεῖ.

Τὸ φουσερόν, καθὼς βέβαια γνωρίζεις, σύγκειται ἀπὸ δύο μικρὰς σανίδας, αἵτινες εἶνε ἐνωμέναι δι' ἐνὸς τεμαχίου δέρματος, καὶ δύνανται οὕτω νὰ πλησιάζωσι πρὸς ἀλλήλας καὶ νὰ ἀπομακρύνωνται κατὰ τὴν ἀνάγκην. Τοιοῦτοτρόπως δὲ διὰ τῶν σανίδων αὐτῶν, καὶ τοῦ δέρματος τὸ ὁποῖον τὰς ἐνώνει, ἀποτελεῖται ἐν μικρὸν κιβώτιον, τοῦ ὁποῖου ἡ χωρητικότης αὐξάνει ἢ ἐλαττοῦται καθ' ὅσον αἱ σανίδες ἀπομακρύνονται ἢ πλησιάζουν πρὸς ἀλλήλας.

Ὅταν αἱ σανίδες εἶνε ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης, τί ἔχει τὸ κιβώτιον ἐντὸς του; — Τί-

ποτε! — Ἡ ἀνακράξις βεβαίως. Καὶ ὅμως καὶ ἔχει. Ἐχει ἀέρα, ὅπως ἔχουσιν ὅλα τὰ πράγματα, ὅσα νομίζομεν ἡμεῖς κενὰ· διότι ὁ ἀὴρ εἶνε παντοῦ· εἰσχωρεῖ εἰς ὅλα τὰ μέρη, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἀδειαν, καὶ καταλαμβάνει ὅλας τὰς θέσεις, ὅσας εὐρίσκει κενάς.

Ἄν ἀπομακρύνωμεν τὴν τὰς σανίδας τοῦ μικροῦ κιβωτίου, τί συμβαίνει;

ὑποθέτεις ἴσως, ὅτι τὴν πλέον δημιουργεῖται ἐντὸς αὐτοῦ κενόν τι, ἀφοῦ γίνεται ἐντὸς τοῦ κιβωτίου θέσις, ὅπου πρότερον δὲν ὑπῆρχε τίποτε.

Καὶ ὅμως, ἂν προσέξῃς ὀλίγον εἰς τὴν ἐπάνω σανίδα τοῦ φουσεροῦ, θὰ ἴδῃς ὅτι ὑπάρχει μικρὰ τις ὀπή, καὶ ὑποκάτω αὐτῆς ἐν τεμαχίον δέρματος, τὸ ὁποῖον τὴν κλείει. Τὸ δῆμα αὐτὸ εἶνε καθὼς αἱ θύραι ἐκεῖναι τῆς καρδίας, περὶ τῶν ὁποίων ὠμιλήσαμεν, αἵτινες ἀνοίγουν μὲν διὰ νὰ εἰσέλθῃ τις, δὲν ἀνοίγουν ὅμως διὰ νὰ ἐξέλθῃ. Δι' αὐτῆς λοιπὸν τῆς ὀπῆς εἰσορμαῖ ὁ ἀὴρ εἰς τὸ κιβώτιον καὶ γεμίζει τὸ κενόν, τὸ ὁποῖον γίνεται ἐντὸς αὐτοῦ ἐνῶ ἀπομακρύνονται αἱ σανίδες. Ὅταν δὲ μετ' ὀλίγον πλησιάζωμεν τὰς δύο σανίδας πρὸς ἀλλήλας, ὁ νεοφερμένος αὐτὸς κύριος, ὅστις εἰσῆλθε μὲν ἐντὸς τοῦ κιβωτίου διὰ τῆς ὀπῆς ἐκεῖνης, δὲν δύναται δὲ πλέον νὰ ἐξέλθῃ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, διότι τὸ δῆμα δὲν ἀφίνει νὰ περάσῃ, θέλων καὶ μὴ θέλων ἐξέρχεται ὀρμητικῶς διὰ τοῦ σωλήνος, ὅστις εἶνε εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κιβωτίου, καὶ πίπτει ὡς ἄνεμος ἐπάνω εἰς τὸ πῦρ. Τότε πάλιν ἀπομακρύνονται αἱ σανίδες, διὰ νὰ πλησιάζωσιν ἐκ νέου, καὶ ἡ αὐτὴ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται.

Αὐτὸ τοῦτο γίνεται καὶ εἰς τὸ στήθος μας. Τὸ στήθος μας εἶνε ἐν εἶδος φουσεροῦ, πολὺ ὅμως ἀπλούστερον· διότι ἔχει μίαν μόνην σανίδα, καὶ ἓνα μόνον σωλήνα, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ ἀὴρ καὶ εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται.

Ὁ σωλὴν εἶνε ὁ λάρυγξ, περὶ τοῦ ὁποῖου ὠμιλήσαμεν ἤδη, ἂν ἐνθυμησῇσαι, ὅταν ἔγεινε λόγος περὶ τοῦ φάρυγγος, καὶ περὶ τοῦ πῶς καταπίνομεν. Συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τὸν ἐξωτερικὸν ἀέρα διὰ μέσου τοῦ στόματος καὶ τῆς ῥινὸς συγχρόνως, καὶ τοιοῦτοτρόπως δυνάμεθα νὰ ἀναπνέωμεν ὅπως θέλομεν, εἴτε διὰ τῆς ῥινὸς ἢ διὰ τοῦ στόματος.

Ὡς πρὸς τὴν σανίδα τοῦ φουσεροῦ μας, σὲ εἶπον ὀλίγας λέξεις, ὅταν ἔγεινε λόγος περὶ τοῦ ἥπατος. Εἶνε τὸ διάφραγμα, τὸ χωρίσμα δηλ. ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὁποῖου τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σώματος μας χωρίζεται εἰς δύο, τὸν θώρακα καὶ τὴν κοιλίαν.

Τώρα εἶνε ἀνάγκη νὰ λαλήσωμεν περὶ αὐτοῦ κάπως λεπτομερέστερον, καὶ πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ἐν πρώτοις τὴν κατασκευὴν τοῦ φουσεροῦ μας.

Ἐκατέρωθεν τῆς σπονδυλικῆς στήλης, ἀπὸ

τὸν τράχηλον μέχρι τῶν νεφρῶν, εἶνε παρατεταγμένα, τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου, δώδεκα τοξοειδῆ ὄστα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται πλευραί. Αἱ ἐπτά πρώται ἐξ αὐτῶν, δηλαδὴ τὰ ἐπτά πρώτα ζεύγη των, στηρίζονται ἐμπρὸς καὶ συνενώνονται οὕτως εἰπεῖν ἐπὶ τινος ὄστου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται στέρνον, καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν λαιμὸν μέχρι τῆς κοιλότητος τοῦ στομάχου, καθὼς δύνασαι νὰ ἐξετάσῃς καὶ μόνη σου διὰ τοῦ δακτύλου. Αἱ ἄλλαι πλευραὶ δὲν ἔχουν ποῦ νὰ στηριχθῶσι, καὶ διὰ τοῦτο συνενώνονται ἑκατέρωθεν μεταξύ των καὶ συνδέονται διὰ μέσου ὕλης τινος ἀριστὰ στερεᾶς καὶ πολὺ ἐλαστικῆς, ἣτις ὀνομάζεται χόνδρος. Ἄν ἔφαγες ποτὲ τὴν πλάτην ἀρνίου, θὰ παρατήρησες βεβαίως εἰς τὸ ἄκρον τῆς στερεᾶν τινα ὕλην ἐλαστικὴν καὶ κάπως διαφανῆ, ἣτις ἐκτείνεται κύκλω τοῦ ὄστου, καὶ τραγανίζει, καθὼς λέγομεν, ὅταν τὴν μασσῶμεν. Ἡ ὕλη αὐτὴ ὀνομάζεται χόνδρος.

Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ, τὸ στέρνον καὶ αἱ πλευραὶ, ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν τὸν σκελετὸν τοῦ φουσεροῦ μας, τὸ ὁποῖον εἶνε εὐρυχωρότερον πρὸς τὰ κάτω καὶ στενότερον πρὸς τὰ ἐπάνω, ὅπου τελειώνει εἰς ἐν εἶδος δακτυλίου, διὰ μέσου τοῦ ὁποῖου περνώσιν ὁ οἰσοφάγος καὶ ὁ φάρυγξ, πλησίον ὁ εἰς τοῦ ἄλλου.

Τὰ διὰ μέσου τῶν πλευρῶν κενὰ διαστήματα κατέχονται ὑπὸ μυῶν, αἵτινες συνδέουν τὴν μίαν πλευρὰν μετὰ τὴν ἄλλην, τὸ δὲ κάτω ἄνοιγμα κλείεται ὑπὸ τοῦ διαφράγματος.

Τὸ διάφραγμα, καθὼς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν, εἶνε μέγας τις μῦς, λεπτότατος, ἐκτεινόμενος ἐν εἶδει ὑφάσματος μεταξὺ τοῦ στήθους καὶ τῆς κοιλίας· συνδέεται δὲ ἐσωτερικῶς μετὰ τὸ κιβώτιον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον σοῦ περιέγραψα, διὰ πολλῶν μικρῶν δεσμῶν.

Κινεῖται δὲ τὸ διάφραγμα, ὅπως κινεῖται καὶ ἡ σανὶς τοῦ φουσεροῦ· φουσκᾶνει δηλαδὴ καὶ συστέλλεται, καθὼς φουσκᾶνει εἰς τὸν ἄνεμον ἐν μανδῆλιον, τοῦ ὁποῖου κρατεῖ τις τὰς τέσσαρας ἄκρας, καὶ πεντῶνεται πάλιν κατόπιν, ἂν σῆρῃ τις μετὰ δύναμιν τὰς ἄκρας του.

Τὴν ἐργασίαν αὐτὴν, τὸ νὰ φουσκῶνῃ δηλαδὴ καὶ νὰ πεντῶνεται πάλιν, ἀποτελεῖ μόνον τοῦ τὸ διάφραγμα, ἀλλὰ κάπως ἀντιστρόφως. Διότι ἐνῶ κατὰ τὴν φυσικὴν του θέσιν εἶνε κοῖλον κατὰ τὸ μέσον, ὡς φουσκῶμενον μανδῆλιον, καὶ κατέχει οὕτω μέρος τι τοῦ στήθους, ὅταν πρόκειται νὰ κάμῃ τόπον εἰς τὸν ἀέρα (ὅταν δηλαδὴ ἀναπνέωμεν) πεντῶνεται, γίνεται ἐπίπεδον, καὶ τὸ διάστημα τοιοῦτοτρόπως, τὸ ὁποῖον κατεῖχε πρότερον, παραχωρεῖται εἰς τοὺς πνεύμονας οἵτινες διαστέλλονται· τότε ὁ ἀὴρ εἰσέρχεται διὰ τῆς ῥινὸς καὶ τοῦ στόματος, καὶ γεμίζει τὸ κενὸν ὅπερ ἐσχημάτισαν οἱ πνεύμονες.

Μετ' ὀλίγον τὸ διάφραγμα χαλαροῦται καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν του θέσιν, οἱ πνεύμονες συστέλλονται, καὶ ὁ ἀὴρ στενοχωρούμενος, ἐξέρχεται ἐκεῖθεν ὅθεν εἰσῆλθεν ὁ ἄλλος.

Πρόσεξε ὅτι εἶπα ὁ ἄλλος· διότι ὁ ἀὴρ, ἐξερχόμενος, δὲν εἶνε πλέον ὁ ἴδιος. Αὐτὸ δὲ εἶνε τὸ μυστήριον τοῦ: διατὶ ἀναπνέομεν, καθὼς ἡ κίνησις ἐκεῖνη τοῦ διαφράγματος, περὶ τῆς ὁποίας εἶπομεν, εἶνε ἡ ἐξήγησις τοῦ: πῶς ἀναπνέομεν.

Θὰ μοῦ παρατηρήσῃς ἴσως, ὅτι εἰς ὅσα σοῦ εἶπα δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀξιοθαύμαστον, ὅτι ἡ ἐξήγησις αὐτὴ εἶνε λίαν ἀπλῆ, καὶ ὅτι οὐδ' αὐτὴ ἡ παρομοίωσις μετὰ τὸ μανδῆλιον σοῦ ἔκαμε καμμίαν ἐντύπωσιν.

Περίμενε ὀλίγον, καὶ μὴ βιάζεσαι.

Εἶδομεν ἕως τώρα τὴν μηχανὴν, δὲν εἶδομεν ὅμως ἐν μικρὸν δαιμόνιον, τὸ ὁποῖον κατοικεῖ ἐντὸς αὐτῆς, καὶ τώρα μετ' ὀλίγον ἀρχίζου, κυρία μου, τὰ μαγικά.

ὑπάρχουν εἰς πολλὰς οἰκίας γηραιοὶ ὑπηρέται, οἱ ὁποῖοι εἶνε τρόπον τινὰ μέλη τῆς οἰκογενείας. Ἀγαποῦν τοὺς κυρίους των μέχρι θανάτου, διότι αὐτοὶ τοὺς ἀνέθρεψαν, ζοῦν δι' αὐτοὺς, καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκην παραγγελίας ἢ διαταγῆς διὰ νὰ κάμουν τὴν ὑπηρεσίαν των, διότι τὴν ἐκτελοῦν μόνον των ἡμέραν καὶ νύκτα. Ἡ ἐργασία εἶνε δι' αὐτοὺς συνήθεια, μάτην δὲ θέλει προσπαθῆσαι ὁ κύριός των νὰ μεταβάλῃ τὰς συνήθειαι των· καὶ ἂν πρὸς στιγμὴν τὸν ὑπακούσουν, ἡ συνήθεια ἐπικρατεῖ, καὶ ἡ ἐργασία των ἐξακολουθεῖ καθὼς πρότερον.

Τοιοῦτός τις ὑπηρέτης τοῦ καλοῦ παλαιοῦ καιροῦ εἶνε τὸ διάφραγμα.

Ὅταν ἦσο μικρὰ ἀκόμη καὶ νήπιον, ἐν κομμάτι κρέας δηλαδὴ, τὸ ὁποῖον οὔτε δύναμιν εἶχεν, οὔτε γνῶσιν, οὔτε θέλησιν, οὔτε ἤξευρε νὰ διατάξῃ τὸ πρέπον εἰς τὰ ὄργανά του, τὸ διάφραγμα σου ἤρχισε νὰ ἐργάζεται μόνον του, καὶ μετὰ τὴν πρώτην σου ἀναπνοὴν ἤρχισεν ἡ ζωὴ σου. Ἀπὸ τότε ἐξακολουθεῖ ἐργαζόμενον, καὶ ἡ τελευταία του ἐργασία θὰ ἦνε ἡ τελευταία σου πνοή.

Ὅταν κοιμᾶσαι ἡσυχος καὶ ἀμέριμος, ἐκεῖνο ἐργάζεται. Κτυπᾷ μεσονύκτιον, καὶ ὅλος ὁ κόσμος εἶνε θυθισμένος εἰς τὸν ὕπνον καὶ τὴν ἀνάπαυσιν· αὐτὸ ὅμως ἀγρυπνεῖ, διότι ἂν ἀναπαυθῇ, σὺ δὲν ἐξυπνῆς πλέον.

Καὶ ὅμως ὁ ἀνάγκη αὐτὸς προστάτης καὶ φύλαξ τῆς ζωῆς σου εἶνε ὑπηρέτης σου. Διὰ ταξέ τον, καὶ θὰ σὲ ὑπακούσῃ. Δύνασαι νὰ τὸν κάμῃς νὰ ἐργασθῇ ταχύτερα, ἀργότερα, ὅπως θέλεις, ἢ καὶ νὰ σταματήσῃς ἐντελῶς τὴν ἐργασίαν του, ἀλλ' ὄχι διὰ πολλὸν καιρὸν, διότι τότε θὰ ἐκρυθῇ ἐπὶ τέλους, θὰ σὲ παρακούσῃ, καὶ θ' ἀρχίσῃ πάλιν νὰ ἐργάζεται. Ἦκουσα, ὅτι

κατάδικός τις αποφασιστικός και πολύ πείσμων κατώρως ν' αποθάνη εντός τῆς φυλακῆς, κρατήσας τὴν ἀναπνοὴν του. Δὲν τὸ πιστεύω, διότι τὸ διάφραγμα δὲν ἀνέχεται τοιαύτην βίαν.

Δὲν ἐτελειώσαμεν ὅμως ἀκόμη* ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὴν παρομοίωσιν.

Ἄν δυστύχημά τι, θλίψις οἰαδῆποτε ἢ ἄλλη τις δυσἀρέσκεια συμβῆ εἰς τὸν κύριόν του, ὁ ὑπρέτης ὑποφέρει ἐπίσης καὶ παθαίνεται ὅσον ἐκεῖνος, καὶ περισσότερον μάλιστα* διότι πολλάκις ὁ κύριος εἶνε ἤδη παρηγορημένος, καὶ ὁ ὑπρέτης δὲν παρηγορήθη ἀκόμη.

Τὸ αὐτὸ κάμνει καὶ τὸ διάφραγμα* τὸ ἰδικόν σου μάλιστα εἶνε τόσον εὐαίσθητον, ὥστε ἡ εὐαίσθησις του ὑπερβαίνει ἀληθῶς τὰ ὄρια. Ὅταν ταῖς προάλλαις δὲν ἤθελεν ἡ μήτηρ σου νὰ σὲ πάρῃ περίπατον, τόσον πολὺ ἐπειράχθη τὸ διάφραγμα σου, ὥστε τοῦ ἦλθαν σπασμοί, καὶ σὲ ἔπιασαν τόσον δυνατοὶ λυγμοί, ὥστε ἡ μήτηρ σου σὲ ἐλυπήθη καὶ ἠναγκάσθη νὰ σὲ πάρῃ μαζὺ τῆς. Σὺ ἤσουν πλέον εὐχαριστημένη, καὶ κατεφίλεις τὴν μητέρα σου, τὸ διάφραγμα σου ὅμως ἦτον ἀκόμη ἀπαρηγόρητον, καὶ οἱ λυγμοὶ σοῦ ἤρχοντο χωρὶς νὰ θέλῃς.

Ὁ λυγμὸς, βλέπει, δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο, εἰμὴ σπασμὸς τις, δυνατόν τινάγμα τοῦ διαφράγματος.

Τὸ αὐτὸ πρᾶγμα συμβαίνει καὶ εἰς τὴν χαιρᾶν. Ὅταν χαιρώμεν καὶ γελῶμεν, τὸ διάφραγμα χαιρεῖ ἐπίσης καὶ ἀγάλλεται καὶ χορεύει, καὶ μαζὺ του χορεύει καὶ πηδᾷ τὸ στήθος μας, καθὼς δύνασαι νὰ πεισθῆς, ἂν βάλῃς τὴν χαιρᾶ σου ἐπὶ τοῦ στήθους, ὅταν γελᾷς.

Τί λέγεις τώρα, φιλότατη μαθήτρια; Δὲν εἶνε εὐμορφον πρᾶγμα τὸ διάφραγμα; Δὲν εἶσαι εὐχαριστημένη, ὅτι ἔχεις ἐντός τοῦ στήθους σου ἓνα τόσω πιστὸν καὶ ἀφωσιωμένον ὑπρέτην, ὅστις τόσον καλὰ συμμερίζεται τὰς λύπας σου καὶ τὰς χαράς σου;

Καὶ ὅμως τὸ περιεργότερον δὲν σοῦ τὸ εἶπα ἀκόμη. Ἄς ἐξακολουθήσωμεν τὴν παρομοίωσίν μας.

Ὁ καλὸς καὶ παλαιὸς ἐκεῖνος ὑπρέτης θυμῶνι ἐνίοτε καὶ μαλῶνι. Ὅταν βλέπῃ κανὲν ἄτοπον καὶ παρᾶξενον ἐντός τῆς οἰκίας, λέγει ἐλευθέρως τὴν γνώμην του, καὶ ἐνίοτε μάλιστα κᾶπως ἀποτόμως. Μάτην προσπαθεῖ ὁ αὐθέντης νὰ τοῦ ἐπιβάλλῃ σιωπὴν* ἐκεῖνος ἐξακολουθεῖ νὰ μουρμουρίζῃ, διότι εἶνε προνομιούχος, βλέπει, καὶ ἡ ἀφοσίωσις του τοῦ δίδει δικαίωμα. Ἄν ὅμως αἰφνιδίον τι συμβῆ εἰς τὸν κύριόν του, καὶ τὸν ἰδῇ σφοδρῶς συγκινημένον, ἢ ὀργῆ του ὅλη καταπίπτει, καὶ ἐπαναλαμβάνει ἡσύχως τὴν ἐργασίαν του.

— Καὶ τί θέλεις νὰ εἰπῆς μ' αὐτό; Ὁ μ' ἐρωτήσης βέβαια.

Τίποτε ἄλλο, εἰμὴ ὅτι σοῦ ἐξήγησα ἀπλοῦστατα, τί πρᾶγμα εἶνε ὁ λῶγξ, καθὼς ἔλεγον οἱ παλαιοί, ἢ ὁ λόξυγγας, καθὼς λέγομεν σήμεραν.

Τὸ διάφραγμα, πρέπει νὰ ἡξέυρης, ἔχει στενάς σχέσεις μὲ τὸν γείτονά του, τὸν στόμαχον* ὁσάκις δὲ αὐτὸ ἀναβαίνει εἰς τὸ στήθος, ἀναβαίνει μαζὺ του καὶ ὁ στόμαχος, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐπὶ τῆς χωνεύσεως ὑπάλληλοι, καὶ καταβαίνουν πάλιν μαζὺ του. Ἄν λοιπὸν κατὰ τύχην συμβῆ τι ἔκτακτον εἰς τὸν στόμαχον, ἂν π.χ. δοθῇ πολλὴ ἐργασία εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ἢ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτοὺς δυσᾶρεστος ἐργασία, ἢ ταραχθῶσιν ἐνῶ ἐργάζονται, συμβαίνει πολλάκις καὶ τὸ διάφραγμα λαμβάνει μέρος ὑπὲρ τῶν γειτόνων καὶ φίλων του. Θυμῶνι λοιπὸν τότε, καὶ τινάζει τὸν αὐθέντην του ἀρκετὰ δυσᾶρεστος* τὰ τινάγματα αὐτὰ, τὰ ὅποια ὀνομάζομεν λόξυγγα, τὰ γνωρίζεις βεβαίως, καὶ ἡξέυρεις πόσον εἶνε δυσᾶρεστος ὁσάκις παρατείνονται. Τὸ διάφραγμα εἶνε θυμωμένον, καὶ δὲν ἀκούει τίποτε, οὔτε παραινέσεις, οὔτε διαταγὰς, οὔτε ἀπειλάς. Τὸ δὲ μόνον ἰατρικὸν, διὰ τοῦ ὁποίου καθησυχάζει εὐθὺς καὶ παρέργεται διὰ μιᾶς ὁ θυμὸς του, εἶνε φόβος αἰφνιδίου, ἢ ἄλλη δυνατὴ συγκίνησις. Ἄν αἰφνης, ἐνῶ ἔχεις λόξυγγα, σὲ ἐγγίσῃ κανεὶς εἰς τὸν λαιμὸν καὶ ξαφρισθῆς, καθὼς λέγει ὁ λαὸς, τὸ διάφραγμα ἡσυχάζει ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὁ λόξυγγας παρέργεται.

Ἄς μεταβῶμεν τώρα εἰς τοὺς πνεύμονας, τοὺς ὁποίους πολὺ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐλησημονήσαμεν σήμεραν.

Ἐν πρώτοις ἄς σοῦ εἶπω πῶς εἶνε κατεσκευασμένοι, ἢ κάλλιον ἄς σὲ παραπέμψω νὰ τοὺς ἴδῃς, ἂν θέλῃς. Ζήτησε ἀπὸ τὴν μαγειρισσάν σας νὰ σοῦ δεῖξῃ ἐν κομμάτι *π.λεμόρι*, καθὼς λέγει, ἀπ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ρίπτει τῆς γάτας. Αὐτὸ εἶνε πνεύμων ἀρνίου, καὶ ἡ κατασκευὴ του εἶνε ἀπαράλλακτος καθὼς τοῦ ἰδικοῦ σου. Εἶνε, βλέπεις, ὅμοιος μὲ σφουγγάρι, καὶ σύγκειται ἀπὸ ἀπείρους μικρὰς κυψέλας, αἱ ὁποῖαι εἶνε πολὺ ἐλαστικαὶ, καὶ κατὰ τὴν ἀνάγκην συστέλλονται καὶ διαστέλλονται. Ὅμοιάζουν τρόπον τινὰ μὲ τόσα μικρὰ δωμάτια, ἐντός τῶν ὁποίων συναπαντῶνται ὁ ἀήρ καὶ τὸ αἷμα, χαιρετῶνται, καὶ πάλιν ἀμέσως ἀποχωρίζονται.

Τὸ σχῆμα τοῦ πνεύμονος ὁμοιάζει μὲ δύο μεγάλους ἐπιμήκεις σάκκους, ἐπιπέδους πρὸς τὰ μέσα καὶ ἐξογκωμένους πρὸς τὰ ἔξω, οἵτινες κρέμονται ἐντός τοῦ στήθους δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν, καὶ ἔχουσι μεταξὺ αὐτῶν τὴν καρδίαν* τὰ ἄκρα των ἐκτείνονται κατωτέρω τῆς καρδίας, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἀναβοκατεβαίνει τὸ κοῖλον τοῦ διαφράγματος, καθὼς ἀνωτέρω ἐλέγομεν.

Σὲ εἶπα προητέρω, ὅτι ὁ ἀήρ εἰσέρχεται εἰς τοὺς πνεύμονας διὰ τοῦ λάρυγγος* ὁ λάρυγξ, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ὁμιλήσωμεν λεπτομερέστε-

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ BRUNET DE PRESLE

Τὸ ἐπίθετον *φιλέλληνη* δὲν εἶχεν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος τὴν σήμερον ἀποδιοδομένην εἰς αὐτὸ σημασίαν. Τότε μὲν φιλέλληνη ἐπωνομάζετο ὁ ἐρχόμενος εἰς τὴν παλαιούσαν Ἑλλάδα ὅπως συμμετάσχη τῶν ἡμετέρων κακουχιῶν καὶ κινδύνων, ἢ ὁ μακρὰν μὲν διαμείνων, ὑπὲρ αὐτῆς ὅμως θυσιάζων, ἐπαϊτῶν, γράφων, συνηγορῶν ἢ ἄλλως κοπιῶν. Φιλέλληνης ἦσαν ὁ Φαβιέρ, ὁ Βάιρον, ὁ Ἄστουγξ, ὁ Νόρμαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ, ὀρμήσαντες ἐκουσίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὐχὶ πρὸς ἀπόκτησιν βαθμῶν, παρρασῆμων, μισθῶν, ἀλλ' ἵν' ἀποθάνωσιν ὑπὲρ ἔθνους μαχομένου ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ πίστεως. Φιλέλληνη ἦτο ὁ γάλλος ἐκεῖνος ἀξιωματικὸς ὄστις, προτραπείς ὑπὸ Φλέσα νὰ μὴ ἀπέλθῃ εἰς Μανιάκι ὡς συνειθισμένος εἰς ἄλλην τάξιν καὶ ἄλλην διαίταν* «Δὲν ἤλθον, ἀπεκρίθη ὀργίλως, ἵνα ζήσω βίον θηλυποσπῆ καὶ τρυφηλόν, ἀλλ' ἵνα πέσω μαχόμενος.» Καὶ τῶνόντι ἐπολέμησεν ὡς λέων καὶ ἔπεσον ὡς ἥρως. Φιλέλληνη ἦτο ὁ Λοδοβίκος τῆς Βαυαρίας, ὁ Ἐυνάρδ τῆς Ἑλβετίας, ὁ Βιλμάλιν τῆς Γαλλίας, ὁ Ραββίνος τῆς Οὐεστραλίας ὁ προσπαθήσας ν' ἀναφλέξῃ τὰς καρδίας τῶν βουορῆσκων αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων χριστιανῶν διὰ τοῦ θαυμασίου τούτου λογίου τῆς Γραφῆς* «Οὐχὶ πατήρ εἰς πάντων ἡμῶν; Οὐχὶ εἰς ἕκτισεν ἡμᾶς; Τί ὅτι ἐγκαταλείπετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τοῦ βεβηλώσαι τὴν διαθήκην τῶν πατέρων ἡμῶν;» Τοσοῦτον δὲ πολυτίμος ἦτο ἡ κλήσις τοῦ φιλέλληνος, ὥστε οὔτε οἱ περὶ τὴν ἐνδεκάτην ἐλθόντες ἡξιοῦντο αὐτῆς* ὁ Τσῶρτς, φέρ' εἰπεῖν, ἐλθὼν καὶ οὐχὶ ἀπόκλητος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐν ἔτει 1827, δὲν ὀνομάσθη φιλέλληνη.

Σήμερον δὲ εἰς τίνας διαφιλεύονται τὸν περιμάχητον τοῦτον τίτλον τὰ μετὰ τοὺς ἄνδρας ἀγωνιστὰς μεираκια, ἐλαττοῦντα τὴν ἀξίαν τῆς ἀμοιβῆς; Εἰς πάντα ἐποφθαλμιῶντα τῷ παρασῆμῳ τοῦ Σωτήρος καὶ διὰ τοῦτο μυθολογοῦντα περὶ Ἑλλάδος, ἢ συγκολλῶντα δύο ἢ τρεῖς λέξεις ἐχούσας ἐλληνικὸν τὸ ἀπήχημα, ἢ ματαιοπονοῦντα περὶ τὴν διύλισιν φρασειδίων καὶ κακοζήλων σὺρραφῶν κακοζήλωτέρων μετάφρασκιν.

Καὶ δὲν ἐτάσσετο μὲν ὁ Brunet de Presle μετὰ τῶν μεираκιωδῶν φιλελλήνων, ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀρχαιοτέρων ἀνήκεν* ἀνεβίβασεν ὅμως εἰς ταύτην ἐαυτὸν διὰ τε λόγου καὶ συγγραφῶν καὶ μερίμνης διηνεκούς περὶ τῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ περιπαθοῦς φιλοστοργίας πρὸς τοὺς Ἑλληνας. Ἄῤῥμην, εἰπέ μοι ἐν ἔτει 1840 ἐν τῇ κατὰ S' Germain-des-Près ἐξοχικῇ αὐτοῦ οἰκίᾳ, ἤμην ἐν καιρῷ τῆς ὑμετέρας ἐπαναστάσεως παιδίον, ἀνίκανος καὶ ὄπλα νὰ

ρον, ὅταν γείνη λόγος περὶ τῆς φωνῆς, εἶνε σωλὴν, συγκείμενος ἀπὸ πέντε χόνδρους* κατόπιν αὐτῶν ὁ σωλὴν παρατείνεται, ἀλλὰ ὀνομάζεται πλέον *τραχεῖα ἀρτηρία*.

Εἰσερχομένη ἡ τραχεῖα ἀρτηρία εἰς τὸ στήθος, διαιρεῖται εἰς δύο κλάδους, ὀνομαζομένους *βρόγχους*, τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς διευθύνεται εἰς τὸν δεξιὸν πνεύμονα, ὁ δὲ ἄλλος εἰς τὸν ἀριστερόν. Θὰ ἤκουσες βεβαίως ὅτι ὑπάρχει ἀσθένεια ὀνομαζομένη *βρογχίτις** ἡ ἀσθένεια αὐτὴ εἶνε φλόγωσις τῶν βρόγχων, καὶ χρειάζεται πολλὴν προσοχὴν καὶ φύλαξιν, διότι οἱ βρόγχοι εἶνε πλησίον τῶν πνευμόνων, καὶ ἂν ἡ φλόγωσις μεταδοθῇ εἰς τοὺς πνεύμονας, τὸ πρᾶγμα γίνεται πολὺ σοβαρόν.

Ὅταν φθάσῃ οἱ βρόγχοι εἰς τοὺς πνεύμονας, διαιροῦνται εἰς κλάδους, καὶ αὐτοὶ πάλιν διακλαδοῦνται εἰς ἄλλους, καὶ ἐκεῖνοι εἰς ἄλλους μικροτέρους, καὶ καταντῶσιν ἐπὶ τέλους εἰς ἀδιόρατα μικροσκοπικὰ σωληνάκια, τῶν ὁποίων ἕκαστον τελειώνει εἰς μίαν ἀπὸ τὰς μικρὰς ἐκεῖνας κυψέλας, περὶ τῶν ὁποίων ἐλέγομεν.

Τὸ φλεβικὸν αἷμα, τὸ ὁποῖον ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς καρδίας, ἔρχεται καὶ αὐτὸ εἰς τοὺς πνεύμονας δι' ἐνὸς μεγάλου σωλήνος, ὅστις ἀρχίζει ἐκ τοῦ δεξιῦ κόλπου τῆς καρδίας, καὶ ὀνομάζεται *πνευμονικὴ ἀρτηρία* ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονας.

Δὲν ἡξέυρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, — καὶ τοῦτο μεταξὺ μας, σὲ παρακαλῶ, διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀκοῖσῃ κανεὶς σοφός — διὰ τὸ σωλὴν αὐτὸς ὀνομάσθη *ἀρτηρία*, ἐνῶ περιέχει αἷμα φλεβικόν. Ἄλλ' ἄς ἦνε* οἱ ἱατροί, βλέπεις, ἀπεφάσισαν νὰ βαπτίσουν ἀρτηρίας ὅλα τὰ ἀγγεῖα, ὅσα ἀναχωροῦν ἀπὸ τὴν καρδίαν, καὶ φλέβας ὅλα ὅσα ἐπιστρέφουν εἰς τὴν καρδίαν* αὐτὰ εἶπαν οἱ νομοθέται, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ὑπακούσωμεν.

Ἡ πνευμονικὴ ἀρτηρία διαιρεῖται, εἰσερχομένη εἰς τοὺς πνεύμονας, εἰς μικρὰς διακλαδώσεις, τῶν ὁποίων τὰ τελευταῖα μικροσκοπικὰ ἄκρα κολλῶσι κύκλω τῶν τοιχωμάτων τῶν μικρῶν ἐκεῖνων κυψελῶν, εἰς τὰς ὁποίας εἰσέρχεται ὁ ἀήρ.

Τότε γίνεται μεταξὺ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ ἀέρος ἡ μυστηριώδης ἐκείνη ἀνταλλαγὴ, τῆς ὁποίας πρὸ τῆς καιροῦ περιμένεις τὴν ἐξήγησιν, καὶ διὰ τῆς ὁποίας τὸ μαῖρον αἷμα γίνεται κόκκινον, δηλαδὴ τὸ φλεβικὸν γίνεται ἀρτηριακόν.

Εἶπα *ἀνταλλαγὴ*, καὶ ἀληθῶς τοιαύτη τις γίνεται* ὁ ἀήρ δίδει κᾶτι εἰς τὸ αἷμα, καὶ τὸ αἷμα δίδει κᾶτι εἰς τὸν ἀέρα. Ἀπαράλλακτα καθὼς εἰς τὴν ἀγορᾶν* *χέρι μὲ χέρι*, καθὼς λέγει ὁ λαός.

Τὴν μυστηριώδη αὐτὴν ἀνταλλαγὴν θὰ τὴν ἴδωμεν τὴν προσεχῆ ἐβδομάδα.

κρατήσω και κάλαμον να κινήσω και την πατρικήν μου περιουσίαν να διαθέσω· ενός δὲ και μόνου ἤμην κύριος, τῆς καρδίας μου, και ταύτην ἀφιέρωσα ἔκτοτε δλόκληρον εἰς τὴν πατρίδα σου. Τὴν μὲν νύκτα κατεινόμεν εἰς μελέτην τῶν ἔργων τῶν ἀθανάτων προγόνων σου, τὴν δὲ ἡμέραν εἰς συλλογὴν και διάδοσιν τῶν ἐξ Ἑλλάδος εἰδήσεων· και εἰ μὲν ἦσαν ἀγαθαί, τὸ φρόνημά μου, ἀνεπτερωμένον ἤδη ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, ἀνεπτεροῦτο ἔτι μάλλον, εἰ δὲ κακαί, τὰ δάκρυά μου ἔρρεον ἄφθονα. Ναί μὲν ἐθρήνουν και τὰς παρεκτροπὰς ὑμῶν, ποτὲ ὅμως οὔτε παρεκτροπῆ, οὔτε συκοφαντίαν ἔσχυσεν ἡ ψυχράνῃ τὴν καρδίαν μου. Καὶ τὴν ὥραν δὲ ταύτην, ὅτε ὁ ὑπὲρ ὑμῶν ἐνθουσιασμός τῆς Εὐρώπης ἐσβέσθη, ὅτε παρήκμασεν ὁ συρμός τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας και διεδέχθη αὐτὸν ἕτερος, ὁ πρὸς τοὺς ἐχθρούς τῆς Ἑλλάδος, ὅτε ἀναθεματίζεται ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐπυρπολήθη ὁ στόλος ἐν Πύλῳ και ἀπεδιώχθη ἐκ τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἰβραῖμ, ὅτε λησμονήσαντες τὴν Χίον, τὸ Μεσολόγγιον, τὴν Σφακτηρίαν, τὰ Ψαροῦ, ἀρνοῦνται ὡς και αὐτὴν τὴν ἀνδρίαν και τὴν ἀφοσίωσιν τῶν Ἑλλήνων, δὲν πάύεται παλλόμενον τὸ στήθος μου ὑπὲρ τῆς πατρίδος σου.»

Καὶ ἀληθῶς δὲν ἐπαύετο· διότι ὁσάκις μετὰ ταῦτα εἶδον τὸν ἄνδρα, εἶδον δὲ πολλὰκις, εὔρον ἀναλλοίωτον τὸ ἀρχαῖον αἰσθημα, ὅπερ και ἀπεδείκνυε διαφοροτρόπως, τῆς μὲν φιλοξένου αὐτοῦ οἰκίας τὰς θύρας ἔχων ἀνοικτάς πρὸς πάντα Ἑλληνα, ἐν δὲ τῇ πλουσίᾳ αὐτοῦ βιβλιοθήκῃ θησαυρίζων ἐπιμελῶς, ἐνίοτε δὲ και δι' ἄδραξ δαπάνης, πᾶν βιβλίον ἢ φυλλάδιον γραφὴν ἑλληνιστὶ πρὸ τῆς ὑποδουλώσεως, μετὰ τὴν ὑποδουλώσιν και μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν, και ἀείποτε συνδιαλεγόμενος και συζητῶν τὰ τῆς Ἑλλάδος και μετριοφρόνως χορηγῶν συμβουλὰς. Ἡ δὲ δὴ μὲν μάλιστα ἕνεκα τῆς πολιτικῆς ἡμῶν καταστάσεως, ἣν ὅμως δὲν ἀπέδιδεν ὅλην εἰς σφάλματα Ἰθαγενῆ. «Βλέπω, εἶπέ μοι περιαλγῆς τῷ 1859, ὅτι ἡ καθ' ὑμῶν καταφορά κατήντησε συστηματικῆ· μάτην δὲ ἐνθυμίζω εἰς τοὺς κατηγόρους τοῦ ὑμετέρου ἔθνους ὅτι τῆς καταστάσεως ταύτης τὴν εὐθύνην ἔχουσι πᾶν δικαίωμα οἱ Ἕλληνες νὰ ρίψωσιν ἐπὶ τὰς τρεῖς δυνάμεις, και ὀνομαστὶ ἐπὶ τὴν Γαλλίαν και τὴν Ἀγγλίαν, μεταβαλοῦσας τὴν Ἑλλάδα εἰς πεδῖον Ἀρεῶς, εἰς θέατρον ἀντιζητίας, εἰς ἐκείνας μὲν ἄδοξον, εἰς ταύτην δὲ ἐπιβλαβές· διότι τὸ κατ' ἐμὲ ἢ μετὰ αὐτῶν διαμάχη παρεκώλυσε και διέστρεψε τὴν ὑμετέραν πρόβον, ἐνῶ, ἔχουσαι τὸ αὐτὸ συμπέρον κατὰ τὴν ἀνατολήν, ὠφείλου, καθὼς συνέπραξαν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας, οὕτω νὰ συμπράξωσι και ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς ὑμῶν. Δὲν ἐνθυμοῦνται ὅτι τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα δὲν ἐλύθη εἰς Σεβαστούπολιν και ὅτι ἵνα λυθῇ ἀσφαλέστερον και εὐρωπαϊκώτερον, χρὴ εἶχον

οὐχὶ νὰ διασπάσωσι και νὰ λάβωσιν ἐκάστη αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἰδίαν προστασίαν ἀνὰ μίαν μερίδα τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ τὸ ἔθνος ὁλόκληρον.»

«Ὅτε δὲ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1873 ἔτους, ἀπελθὼν εἰς Παρισίους ἔδραμον πρὸς τὸν ἀρχαῖον φίλον μου, ἤνοιξέ μοι μὲν τὰς ἀγκάλας περιχαρῆς, εἰς τὸ πρόσωπον ὅμως αὐτοῦ παρετήρησα ἴχνη μελαγχολίας τόσῳ μάλλον καταφανῆ, ὅσῳ ἦτο συνήθως γαλήνιος τὴν ὄψιν, πρὸς τὸ ἦθος και ὁμαλὸς τὴν διάθεσιν. Φυσικὸν δὲ ἦτο ν' ἀποδώσω τὴν μεταβολὴν εἰς τὸν θάνατον τοῦ φιλάτου αὐτῷ Ῥαούλ ὃν, μονογενῆ μάλιστα ὄντα, ὑπερηγάπα και ἀνέτρεφεν ἐπιμελῶς. Ἄλλ' ἢ μελαγχολία, ὡς μετὰ μικρὸν ἐπίσθην, προήρχετο και ἐξ ἄλλης αἰτίας. «Ὁ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἔρωσ μου, εἶπέ μοι, διαμένει πάντοτε ὁ αὐτὸς, ἀλλὰ δὲν διαμένουσι και αἱ πεποιθήσεις μου. Ἄν και δὲν εἶδον ἐκ τοῦ πλησίον τὴν πατρίδα σου, εἶχον ὅμως συμπεράνει ἐκ τῆς μετὰ πολλῶν συμπολιτῶν σου πολυχρονίου ἀναστροφῆς μου και ἐκ τῆς συνέσεως μεθ' ἧς προάγει και διοικεῖ ἕκαστος ὑμῶν τὰ ἴδια συμφέροντα, ὅτι και προαίρεσιν και ἱκανότητα ἔχετε νὰ διοικήσετε προσηκόντως και τὰ δημόσια. Παρ' ἐλπίδα ὅμως βλέπω ἀπὸ δεκαετίας ὅτι στερεῖσθε και τῶν δύο τούτων ἀρετῶν, μάλιστα δὲ τῆς πρώτης, διότι ἡ ἰδιοτέλεια ὑπερνικᾷ.»

Και ταῦτα, βῆθέντα μετὰ λύπης προφανούς, κατέπληξάν με, διότι ἀπαράλλακτα εἶχον ἀκούσει και παρὰ τοῦ Γκιζῶ· ὁ Γκιζῶ δὲ, ὡς γνωστὸν, δὲν ἦτο ἀπλοῦς λογιώτατος, ἀλλ' ἀκριβῆς παρατηρητῆς τῶν γινομένων και ἀσφαλῆς ἐκτιμητῆς τῆς ἀξίας.

«Και ὅτι ὑπερνικᾷ, ἐξηκολούθησε λέγων, ἐξάγεται ἐκ τῆς ἀνάου ἀλλαγῆς τῶν ὑπουργείων, τὴν ὁποίαν παρακολουθεῖ και αὐτῶν τῶν κλητῶν ἢ ἀλλαγῆ. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἰς μίαν σελίδα τῆς Πανδώρας ἀνήγγειλές ποτε νέον ὑπουργεῖον, και ὅτι εὐθὺς εἰς τὴν ἐπομένην ἀνήγγειλές ἄλλο· οὕτε 24 ὥρας διήρκεσε τὸ πρῶτον. Ἡ πείρα ὅμως διδάσκει ὅτι ἀξία οἴκτου τὰ κράτη τὰ διοικούμενα ὑπὸ ἀνθρώπων και πραγμάτων ἐφημέρων· διότι ἡ προσωρινότης, ῥίπτουσα εἰς ἀληθῆ ναυτίαν τοὺς ἐπιβαίνοντας εἰς τὸ ἀδιακόπως κλυδωνιζόμενον σκάφος τῆς πολιτείας, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαντλεῖ τὴν διάνοιαν, ὥστε, πλὴν μόνῃς τῆς προσοχῆς εἰς τὰ ἡμερήσια συμβεβηκότα, οὐδεμίαν ἄλλη δυνάμει ὑπολείπεται εἰς αὐτήν. Καὶ τούτου ἕνεκα οὔτε μορφοῦνται πολιτικοὶ χαρακτήρες, ἢ ἂν μορφωθῇ ποτε τοιοῦτος ταχέως συντρίβεται.» Ἐπειδὴ δὲ ἤκουον· σιωπῶν, αὐτὸς διακόψας τὸν λόγον και στραφείς πρὸς ἐμὲ·

«Μήπως σ' ἐλύπησα, ἤρωτησεν ὑγροῦς ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, ἐρμηνεύσας μετὰ παρρησίας τὸ φρόνημά μου; ἀλλ' ἄγνοεῖς ὅτι ἀγαπῶ τὴν

Ἑλλάδα ὅσον και σύ; Ἀῦριον τὸ πρῶτ θὰ ἔλθω νὰ σ' ἐπάρω νὰ ὑπάγωμεν εἰς Παρουζῶ (τὴν ἐαρινὴν αὐτοῦ ἔπαυλιν) ὅπου κατοικῶ, και ἐκεῖ συνδιαλεγόμεθα ἀνετώτερον.»

Ἄλλ' ἐπειδὴ, ἐπιλείποντός με τοῦ χρόνου, δὲν ἐδέχθη τὴν φιλόφρονα πρόσκλησιν, αὐτὸς ἀναλαβὼν τὸν λόγον·

«Δὲν ἐγκατέλειψεν, εἶπε, μόνῃ ἡ Ἑλλάς ἑαυτήν, ἐγκατελείφθη δυστυχῶς και ὑπὸ τῆς Εὐρώπης· ἡ Εὐρώπη κηρύττει αὐτὴν ἄμοιρον χρηστότητος και διοικητικῆς ἐμπειρίας.»

Και ὡς ἂν ἤθελε νὰ μὲ παραμυθήσῃ, ἀνυψώσας μετὰ μικρὸν φωτεινὸν τὸ πρόσωπον, προσέθετο ὡς ὑπὸ προφητικῆς ἐπιπνοίας τὰ ἐξῆς·

«Κατ' ἐμὲ ὅμως, νομίζω δὲ ὅτι δὲν μὲ παρασύρει ὁ ἑλληνισμός μου, πιστεύω ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἔσωσαν, σώζουσι και θὰ σώσωσι τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς· και ὅτι, ἂν αἱ παρεκτροπαὶ ὑμῶν ἐγίνοντο ἀλλαχοῦ, τὰ ἐξ αὐτῶν ἐγκλήματα θ' ἀπέβαινον και πολυαριθμότερα και βαρύτερα. Δὲν βλέπεις ἐνταῦθα, εἰς τοὺς ἀγαπητούς σου Παρισίους, πῶς ἐξήγησε τὴν κοινήν γνώμην ἢ θηριωδία;—Διεβαίνομεν δὲ τὴν ὥραν ἐκείνην πλησίον τοῦ πυρποληθέντος Κεραμεικοῦ.—Εἰς τὴν Ἑλλάδα οὐχὶ γυναῖκας ἀλλ' οὔτε ἄνδρας θηριώδεις ἔχετε και τὸ ἀγαθὸν φαίνεται μοι ἐν γένει ἐπικρατέστερον τοῦ κακοῦ. Ἡ ὑμετέρα κοινωνία περιέχει στοιχεῖα ὑγιέστερα τῶν λοιπῶν· ἀλλ' εἶσθε μικροὶ και ἀδύνατοι· τὴν σμικρότητα ὅμως και τὴν ἀδυναμίαν δύνασθε ν' ἀναπληρώσετε ἐπιτυχῶς διὰ τῆς πολιτικῆς χρηστοτητίας, ἐκδιάζοντες οὕτω τὴν εὐνοίαν τῆς Εὐρώπης, ὅπως ἐξεδιάσατε και ἄλλοτε αὐτὴν διὰ τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς.»

Και ταῦτα τὰ τελευταῖα χρυσᾶ ἔπη, ἃ τινα ἤκουσα ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ἀειποθήτου φίλου μου και φίλου τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἀκιδήλου φιλέλληνας BRUNET DE PRESLE.

Ἐγεννήθη δὲ ἐν Παρισίοις τῷ 1809 και ἐτελεύτησεν ἐν Παρουζῶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1875 ἔτους. Ἐσπούδασε φιλολογίαν και φιλοσοφίαν, ἐνέκυψεν εἰς ἀρχαιολογικὰς μελέτας και ἰδίως εἰς τὴν ἱστορίαν ἀρχαίαν τε και νεωτέραν τῶν Ἑλλήνων. Ἐλάλει δὲ και τὴν νεοελληνικὴν ἐλευθέρως, μεταφράσας εἰς αὐτὴν τὰς Γνώμας τοῦ La Rochefoucauld και τὸ Περὶ τῶν καθήκοντων πόνημα τοῦ Σιλβίου Παλίκου. Ἐδημοσίευσεν τοὺς βίους πολλῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος, οἷον τοῦ Βότσαρη, τοῦ Γερμανοῦ, τοῦ Καποδιστρίου, τοῦ Κανάρη και ἄλλων, καθὼς και μονογραφίας περὶ Χίου, περὶ Ὑδρας, περὶ τοῦ ἐν Λούβρω ἑλληνικοῦ παπύρου, περὶ τῶν τάφων τῶν ἑλλήνων αυτοκρατόρων κλ. Ἐγραψε τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ῥωμαϊκῆς κατακτῆσεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἐφιλοπόνησεν ὀγκῶδες σύγγραμμα περὶ τῶν ἐν Σι-

κίλις ἑλληνικῶν ἀποικιῶν και πλεῖστα ἄλλα, τὰ μὲν ἰδόντα τὸ φῶς, τὰ δὲ ἀνέκδοτα. Διὰ τὴν πολυμαθειαν δὲ αὐτοῦ ἀνηγορεύθη μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν, καθηγητῆς τῆς νεοελληνικῆς ἐν τῷ Collège de France, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς ἐν Παρισίοις Association pour l'encouragement des études grecques en France και ἐξελέγη πρόεδρος αὐτῆς. Ἐφερε τὸ παράσημον τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς και τὸ χρυσοῦν τοῦ Σωτῆρος, και ἦτο μέλος πολλῶν σοφῶν ἐταιριῶν. Προαισθανθείς δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ διέταξε τὰ τῆς κηδείας και κατέλιπε διὰ διαθήκης τὴν πλουσιωτάτην αὐτοῦ βιβλιοθήκην, τὴν ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ἐν Παρισίοις σχολὴν τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, ἧς ὑπῆρξε τὸ ἀγλάσιμα. Ἄλλὰ και τὰ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἐλησμόνησε· «Veuillez distribuer à tous les vôtres, ἔγραψεν ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡ δευτερότοκος αὐτοῦ θυγάτηρ εἰς τὴν ἐμὴν, nos meilleurs souvenirs. Mon père y joint les siens et vous prie de remercier pour lui Mr Dragoumis du livre qu'il lui a envoyé (Ἱστορ. Ἀναμν.); il l'avait lu avec grand intérêt et en avait expliqué des extraits à son cours; il comptait même en faire le sujet d'une conférence lorsque la maladie est venue interrompre ses chers travaux, ce qui est une bien grande privation pour lui.» Ὁ δ' ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ λεπτομερέστερον τὰ περὶ τοῦ ἀοιδίμου φιλέλληνας, ἃς ἀναγνώσῃ τὴν ἐν τῇ «Revue politique» τῆς 6 Νοεμβρίου 1875 καταχωρηθεῖσαν βιογραφίαν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ μαρκασιῶ De Queux de Saint-Hilaire.

N. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ.

ΑΠΟΔΗΜΙΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΟΝ

Συνίσιμα· 181 σελ. 261.

ΣΤ'

«Τὴν 16 Φεβρουαρίου ἐφάνη κατὰ πρῶτον ὁ ἥλιος και τὴν 25 ἢ ἐκ πάγων στέγη, ἐλαττωθεῖσα διὰ μιᾶς, ἐλεπτύνετο ἀδιακόπως και ἐσχισμέναισιν ἀληθῆ κυκλοειδῆ προμαχῶνα περὶ τὸ πλοῖον. Τὸ ψῦχος ἐγίνετο δριμύτερον, και περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου ἔφθασεν εἰς τὸν 37^{ον} βαθμὸν Ῥεωμέτρου. Τὸ βόρειον σέλας, τὸ ὁποῖον ἐφώτιζεν ἕως τότε ἡμᾶς μὲ ἀπαράμιλλον λάμψιν, ἤλαττοῦτο και αὐτὸ βαθμηδὸν καθῶσον αἱ ἡμέραι ἐγίνοντο μεγαλύτεραι.

»Τὰς πρώτῃς ἡμέρας τοῦ θερους τοῦ 1873 ἐλπίσαμεν ἐπὶ τέλους ὅτι ὁ πάγος ἐφ' οὗ εὐρισκόμεθα θὰ διελύετο και ὅτι ἡ ἀπελευθέρωσις ἡμῶν ἐπέκειτο· ἤρχισαμεν δὲ νὰ ἐργαζώμεθα δραστηρίως ὅπως ἐπιταχύνωμεν τὴν φαειδρὰν ταύτην περίστασιν· ἀλλὰ και ὁ Ἰούλιος και ὁ Αὐγουστος κατετρίβησαν εἰς τὴν ἐπίπονον ἔργα-

σίαν του προιονίσματος του περι το πλοῖον πάγου. Ἄλλ' οἱμοί! ὅλοι ἡμῶν οἱ ἀγῶνες ἀπέβησαν μάταιοι. Ὁ πάγος εἶχε τεσσαράκοντα ποδῶν πάχος καὶ ἕνεκα τούτου τὸ μέσον του πλοίου ἐκείτο ἀκίνητον καὶ ἀδιάσειστον. Ὅτε δὲ ἡ χιών καὶ ὁ πάγος κατέβησαν δύο ἢ τρεῖς πήχεις ἐν τῷ διαστήματι του θέρους, ὁ Τέγετωφ εὐρίσκειτο ἐπτά πόδας κατωτέρω τῆς συνήθους γραμμῆς καὶ ἐκινδύνευε νὰ ἀνατραπῆ· δι' ἣ καὶ ἐπροσπαθοῦμεν νὰ προλάβωμεν τὸν κίνδυνον στηρίζοντες ὅσον τὸ δυνατόν τὰ ἰστία.»

Ματαίως ἐπεριέμεναν οἱ ἡμέτεροι ναυσιπόροι τὴν διάλυσιν τῶν πάγων. Καὶ ὤθησαν μὲν ἐπὶ μικρὸν οἱ θόρειοι ἀνεμοὶ τὸν Τέγετωφ πρὸς μεσημβρίαν, ἀλλὰ πνεύσαντος ἐκ νέου του νότου, ἐπανῆλθον μετὰ ταχύτητος πρὸς ἄρκτον· τότε ἐνόησαν ὅτι ἐμελλον νὰ διαχειμάσωσι καὶ δεύτερον ἐκεῖ, ἀλλ' ἀπροσδόκητον συμβάν ἐπελθὼν διέκοψε τὴν μονοτονίαν τῆς ἀργίας· τὴν 31 Αὐγούστου παρετήρησαν αἴφνης δεκατέσσαρα σχεδὸν μίλια μακρὰν γῆν ἀνακύντουσαν ὑπεράνω πυκνῆς ομίχλης· καὶ ναὶ μὲν ἦτο πεπαγωμένη καὶ ἔρημος, ἀλλὰ καὶ οὕτω ἦτο γῆ, λέξις μαγικὴ πρὸς ἀνθρώπους διαδιούντας πρὸ ἐνὸς ἔτους μεταξὺ πάγων καὶ οὐρανῶν· πλὴν τούτων τὸ ἀπροσδόκητον εἶναι τόσον σπάνιον εἰς τὰς θλιβεράς ἐκεῖνας χώρας.

«Καὶ εὐθὺς ὠρμήσαμεν ὅλοι πρὸς τὴν ἀγνωστον γῆν, ἀλλ' ὁ ζῆλος ἡμῶν ἐσβέσθη εἰς τὸ τελευταῖον ὄριον του πάγου ἐν μόνον μίλιον ἀπὸ του πλοίου, διότι ἀναίθμητοι σχισμάδες διέκοψαν τὴν πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὁδόν. Ἦτο λοιπὸν ἀληθὲς τὸ βάσανον του Ταντάλου, διότι εἶχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν εὐρυτάτην ἀγνωστον χώραν πρῶτον τότε ἀνακαλυπτομένην, καὶ ὅμως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν ἐπιποθούμενον σκοπόν. Τὸ πλοῖον ἐξηκολούθει κυμαίνομενον μετὰ τῶν πάγων, καὶ ἀν' ἐμακρυνόμεθα ἀπὸ αὐτὸ θὰ ἐχωρίζομεθα ἀπὸ τῶν συντρόφων ἡμῶν, ἴσως δὲ καὶ θὰ ἐχάνομεθα.

«Τέλος πάντων περὶ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου ἐπλησιάσαμεν τρία μίλια μακρὰν εἰς νῆσον κειμένην ἔμπροσθεν τῆς ἀγνώστου γῆς, καὶ τότε πᾶς δισταγμὸς ἐπαυσε. Ἐπληθήσαμεν εἰς τὸν πάγον διεσχισμένον εἰς χίλια μέρη καὶ ὑπερβάτως σωροὺς ἄλλων ἐπατήσαμεν εἰς τὴν ξηρὰν. Πάγος, πάγος ἔχων ἐνὸς ποδὸς, πλησίον τῆς ἀκτῆς, δεικνύει τὴν ὑπερξῆν ὕδατος ἐρχομένου ἀπὸ τὴν γῆν· ἀδύνατον δὲ νὰ φαντασθῆ τις νῆσον πλέον ἔρημον καὶ πλέον ἄγονον. Χιών καὶ πάγος μόνον ἐκάλυπτον ἀπέραντα ἐρείπια, καὶ ὅμως τοιαύτη οὐσα ἦτο σπουδαιότατη εἰς ἡμᾶς· ὕθεν καὶ ὠνομάσαμεν αὐτὴν νῆσον του κόμητος Βιλζέκ, του πρωταίτιου τῆς ἀποδημίας.»

Τὴν 22 Ὀκτωβρίου ὁ ἥλιος ἐγένετο τὸ δεύτερον ἄφαντος· οἱ δὲ ναυσιπόροι ἐβυθίσθησαν εἰς τὸ σκότος πολιτικῆς νυκτὸς διαρκείας 12 ὧ-

ἡμέρας, ἕνεκα δὲ τούτου δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ὑπάγωσιν εἰς διερευνησὶν τῆς ἀγνώστου γῆς. Καὶ ὅμως ὁ δεύτερος οὗτος χειμὼν ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον δεινὸς του πρώτου. Πρῶτον μὲν διότι εἶχον συνηθίσει, καὶ δεύτερον διότι ἀφιέρωσαν τὰς μακρὰς ὥρας τῆς βεβιασμένης ἀναπαύσεως εἰς παντοίας ἐπιστημονικὰς παρατηρήσεις, τῶν ὁποίων περιεργότεραι ὑπῆρξαν αἱ δοκιμαίαι τῆς φασματικῆς ἀναλύσεως, αἱ ἐφαρμοσθεῖσαι εἰς τὸ βόρειον σέλας.

«Ἐν διαστήματι του χειμῶνος του 1873 καὶ 1874 ἔπεσε πολὺ περισσότερα χιών ἢ τὸ παρελθὼν ἔτος· οἱ θόρειοι ἀνεμοὶ δριμύτατοι ἐξήγειρον πάντοτε θυέλλας αἱ ὁποῖαι διήρουν πολλὰς ἡμέρας. Ὅτε δὲ ἡ μακρὰ πολικὴ νύξ ἐφθασεν εἰς τὸν ἀνώτατον ὄρον αὐτῆς, κατέστη ἀδύνατον νὰ διακρίνωμεν τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν νύκτα, διότι σκότος βαθύτατον ἐκάλυπτεν ἡμᾶς ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας. Ἐωρτάσαμεν δὲ ἀκωλύτως τὰ Χριστούγεννα ἐντὸς οἰκίας παγοπήκτου. Μετὰ ταῦτα τὸ ψῦχος κατέστη δριμύτερον, καὶ ὅπως τὸ παρελθὼν ἔτος οὕτω καὶ σήμερον τὸ θερμόμετρον ἔμεινε παγωμένον ὀλοκλήρους ἐβδομάδας. Αἱ ἐπισκέψεις τῶν λευκῶν ἀρκτων ἐγένοντο συνεχέστεραι καὶ πολλὰ πλησίον ἡμῶν, ὥστε ἠδυνάμεθα νὰ φωνεύωμεν αὐτὰς πυροβολοῦντες ἀπὸ του καταστρώματος. Αἱ ἐξήκοντα ἐπτά ἄρκτοι τὰς ὁποίας ἐφονεύσαμεν, ἐχορήγησαν εἰς ἡμᾶς χιλίας διακοσίας λίτρας κρέατος, ἦτοι τὸ δραστικώτερον μέσον εἰς πρόληψιν τῆς στομακῆς. Ἡ ἐλάττωσις τῶν ἰατρικῶν ἐξήγειρε σπουδαίους φόβους περὶ τῆς ὑγείας του πληρώματος· εἴποτε κατεδικαζόμεθα καὶ εἰς τρίτην διαχειμασίαν.

«Ἡ ὑπόψια αὕτη, ἡ βεβαιότης ὅτι τὸ πλοῖον θὰ ἐκυλίετο ὅλον τὸ θέρος ἐπὶ του ἀδιάλυτου πάγου, καθὼς καὶ ἡ πιθανότης ὅτι ὁ Τέγετωφ, ὅστις εἶχεν ὑψωθῆ τοσοῦτον, ἐμελλε νὰ ἀνατραπῆ ἀναλυομένης τῆς χιόνος, ἐπεισαν ἡμᾶς νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸ πλοῖον περὶ τὰ τέλη του Μαΐου καὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐπὶ λέμβου καὶ ἐλκύθρων. Ἐντοσοῦτω ἀπεφασίσσαμεν νὰ ἐπιχειρήσωμεν μεγάλας ἐκδρομὰς ἐπὶ ἐλκύθρων ὅπως ἀνερευνησωμεν τὸν τόπον· ἀλλ' ἡ ἐπιτυχία αὐτῶν ἐξήρτητο φυσικῶς ἀπὸ τὴν τύχην. Ἐάν τὸ πλοῖον ἐξηφανίζετο πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ὀδοιπόρων, οὗτοι μὲν θὰ ἐχάνοντο, τὸ δὲ ἐπὶ του πλοίου πλήρωμα θὰ ἠλαττοῦτο ἐπαισθητῶς. Ἄλλ' ἡ διεξερευνησις καὶ ἡ μελέτη του μυστηριώδους τόπου ἦσαν τοσοῦτον σημαντικαί, ὥστε ἀπεφασίσσαμεν νὰ προχωρήσωμεν.

«Ἦτο τότε μὴν Μάρτιος· τὸ ψῦχος ζωνρότατον, ἡ θερμὴ του ἡλίου ἀσθενὴς καὶ ἐν μεσημβρίᾳ. Τὴν 10 Μαρτίου, ἐξ τῶν ἡμετέρων καὶ ἐγὼ ἀφῆκαμεν τὸ πλοῖον, συνοδοὺς παραλαβόντες καὶ τρεῖς κύνες. Ἐχόντες δὲ καὶ μέγα ἔλκυθρον

διετρέξαμεν τὴν παραλίαν του δυτικῶν μέρους τῆς ἀγνώστου γῆς, ἀνέβημεν τὰ ὄρεινά ἀκρωτήρια Τέγετωφ καὶ Μὰκ Ἀριστόφ (2500 πόδας) καὶ διεπεράσαμεν τὸ γραφικὸν Νορδιγγστὸλδ-Φιόρ, κλειόμενον ὑπὸ μεγίστου τείχους ἐκ πάγου. Οὐδὲν ἔγχος ζωῆς ἀπηντήσαμεν· παντοῦ γιγάντιοι πάγοι ἀναπηδῶσιν ἐκ του βάθους τῶν ὄρειων ἄτινα ἀνυψοῦνται ὡς κῶνοι ἀπότομοι καὶ ὕψηλοι. Λευκότατος εἶναι ὁ κυριώτερος λίθος· τὰ συμμετρικὰ πατώματα τῶν ὄρειων ὁμοιάζουσι κρυσταλλώματα κείμενα ἀλλεπάλληλα καὶ σχηματίζοντα σειρὰς στύλων. Ὁ οὐρανὸς, πρᾶγμα σπάνιον, εἶναι ὅλως διόλου γαλήνιος, ἀλλ' ἡ ὑγρασία κωλύει τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀποστάσεων. Ἡ θερμοκρασία εἰς τὸ ἄκρον χαμηλὴ, ἡ ἐπικρατήσασα καθ' ὅλην ταύτην τὴν ἐκδρομὴν, ἀπῆται νὰ λαμβάνωμεν ἀδιακόπως μέτρα προφυλάξεως. Τὸ θερμόμετρον κατέβη μέχρι του τεσσαρακοστού βαθμοῦ Ρεωμόρου, ἐπὶ δὲ του πλοίου μέτρι τριακοστού ἐβδόμου. Τὸ ψῦχος ἦτο πρὸ πάντων ἐπαισθητὸν τὴν νύκτα· ἐδοκιμάσαμεν πολλὰ ὅτε διεπεράσαμεν τὸ κρυσταλλόπηκτον ὄρος Σὸν Κλάρ, ἀν καὶ ὁ ἀνεμος ἦτο ἀσθενής. Ὅλα τὰ ἐνδύματα ἡμῶν ἦσαν κρυσταλλωμένα ἐπὶ του σώματος· καὶ τὸ δριμύτατον βούμιον τὸ ὅποιον ἐφέρουμεν μεθ' ἡμῶν ἐφάνετο ὅτι ἔχασεν οὐ μόνον τὴν δύναμιν ἀλλὰ καὶ τὴν βευστότητά του. Ἐπανελθόντες εἰς τὸ πλοῖον τὴν 16 Μαρτίου ἠτοιμάσθημεν εὐθὺς εἰς δευτέραν ἐκδρομὴν πρὸς ἄρκτον, μέλλουσαν νὰ διαρκέσῃ ἡμέρας τριάκοντα.»

Ἐστία συνέχει.

L. ROZIER.

ΑΥΤΟΜΑΤΟΣ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ

Τὸν ἀριστοτέχνην ὁμολογοῦσιν ὅλοι μαθητὴν τῆς Φύσεως. Ἐάν οὕτως ἔχη, τί πλέον αὐτοδίδακτον του ἀριστοτέχνου; Ἡ Τέχνη ἐφάπτεται τῆς ἐντελείας τοσοῦτον, ὅσον ἀπλοῦστερα ἀντιτυπῶν τὰς εἰκόνας τῆς Φύσεως, ὅσον ἀφελέστερα, καὶ δὴ ἀληθέστερα καὶ ἐπαισθητότερα, ὑποδεικνύει εἰς ἀναρμόνιον κρᾶσιν τὰ ἀπειράριθμα κοσμήματα, μετὰ τὰ ὁποῖα κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπαγγαλίζει τὸ ἔργον τῶν χειρῶν του ὁ Δημιουργός. Εἰς μάτην κατέτριψαν τὸ πνεῦμα, προσεδόκησαν εἰς μάτην δόξαν ἀθάνατον ὅσοι, παριδόντες τὸ πάνδημον βιβλίον τῆς Φύσεως, ἠρτίσθησαν εἰς ἐντυπα βιβλία τὰ ὀρηκτῆρια τῆς ἐμπνευστῶς των. Ἡ ἀπομίμησις τῆς ἀπομιμήσεως ἀποβαίνει μετ' οὐ πολὺ ἀπλοῦς ὕγκος βιβλιοθήκης· διότι ἡ καλλιτεχνικὴ μεγαλοφυΐα ἄλλο τι δὲν εἶνε οὐσιωδῶς, ἢ ἔξοχος ἐπιδεικτικότης περὶ τὴν ἄμεσον, καὶ ἀφελῆ, καὶ ἀκριβῆ ἐξ-εἰκόνησιν τῆς Φύσεως αὐτῆς, ἢν ὀρθότατα οἱ ἡ-

μέτεροι φιλόσοφοι ἐκάλεσαν *Ἀὐτοαπλότητα καὶ Αὐτοαλήθειαν*.

Κατὰ δυστυχίαν του καλλιτέχνου, ὁ ὑπογραμμὸς, τὸν ὁποῖον παραδειγματίζει ἡ παγκόσμιος οἰκονομία, εἶνε τόσον ἀπειρομεγέθης καὶ δυσεξιχνίαστος, εἶνε τόσον ὀλισθηρὸς εἰς τὰς στροφὰς καὶ πολυταίκιλος εἰς τὰς εἰκόνας, ἐκφέρει ἐξ ἀναριθμητῶν πνοῶν τόσους ἤχους τεραστίους, ἐκπληκτικούς, μυστηριώδεις, ὥστε καὶ αὐτὴ προσέτι ἡ ἄμεσος ἀπομίμησις του μόνον ἐλάχι-στόν τι μέρος, καὶ δὴ λίαν ἀνεξέργαστον, δύναται νὰ καταστήσῃ ἐπαισθητὸν καὶ ἀμετάστατον. Κατὰ χειρότερον τύχην τῶν στιχοῦργῶν συμβαίνει, ὅτι καθ' ὅσον ἡ θεωρία καὶ ἡ πείρα ἐπεκτείνουν τὰ ὄρια τῆς γνώσεως, ἀποσυνθέτουν τὰ γοητεύματα του μύθου, καὶ θελκτικώτερον του ἐπιτετηδευμένου ψεύδους καθιστῶσι τὴν ἐμψυχον ἀλήθειαν τῆς Φύσεως, τὰ μέτρα, οἱ ποιητικοὶ ρυθμοὶ, τὸ ἀκουστικὸν γαργάλισμα τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἀποβαίνουν δεσμοτῆρια, μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον στενόχωρα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡ μεγαλοφυΐα καὶ πρωτότυπος ἀπεικόνισις ἀποποιεῖται νὰ καταλύσῃ. Βέβαια, θεωρούμενος ὑπὸ τὴν ἐσοπὴν τῆς εὐχρηστίας, ὁ πεζὸς λόγος, ἀν καὶ Πήγασος ἄπτερος, εἶνε ἀσυγκρίτως προφυέστερος του ἐμμέτρου εἰς τὴν ἐξακριβῶσιν τῆς λεπτομερείας, καὶ τὴν διαποικίλσιν τῶν ἀποχρώσεων. Ἀλλὰ καὶ ἡ λογογραφία αὕτη, ὅσον πλουσιωτάτη τὸ λεκτικὸν καὶ ἀν ἐκληφθῆ, ὁποιοῦνδήποτε κάλαμον δαιμόνιον καὶ ἀν δοκιμάσῃ, εἰς τὰ στοιχεῖα τίνος ἀλφαβήτου, εἰς τίνος μουσικοῦ διαγράμματος τὰ σήματα θὰ ἀρυσθῆ τοὺς χρειώδεις φθόγγους περὶ τὴν ἀντιτύπωσιν τῶν ἀπειροῦχων μελωδιῶν τῆς Φύσεως; Ποῖα τῶν ἀνθρωπίνων γλωσσῶν δύναται νὰ ἀποκαλύψῃ μὲ πρέπουσαν ἀκρίβειαν τὰ ἄδηλα καὶ κρύφια ἐλατήρια τῆς καρδίας; νὰ μιμηθῆ παροργισμοὺς καιροῦ, περιεστράπτοντας τὴν δρα-σιν, ἐμβροντῶντας τὴν ἀκοήν, ἀνορούττοντας ὤκεανους, πρόβριζα ἐξανασπῶντας αἰωνόβια δάση; νὰ ἐξεικονίσῃ μειδιάματα οὐρανομήκη, διακνηρύττοντα τὴν εὐθυμίαν του Πλάστου; νὰ στερεώσῃ ψαλμοθήματα, κιθαριζόμενα ἐπὶ πτερυγῶν ἀνέμων; νὰ διερμηνεύσῃ, τέλος πάντων, τὴν διάλεκτον του θρόου καὶ τὴν διάλεκτον τῆς σιγῆς, ἢ ἀλληλουχία τῶν ὁποίων συναποτελεῖ τὴν παναρμόνιον ἐποποιίαν του σύμπαντος; Τὰ δράματα καὶ τὰ ἀκούσματα τῆς Φύσεως ὑπερβάλλου παρὰ τὰ ὄρια του λόγου· εἶνε ἀπέραντα, εἶνε δυσκατάληπτα ὅσον καὶ ὁ Αὐτοῦργῶν αὐτὰ. Εἴτε δραματιζόμενα ἔξω θολῆς αἰσθητηρίων καὶ φαντασίας, εἴτε περιοριζόμενα ἐντὸς περιφερείας μικροσκοπικῆς· εἴτε ἔμφωνα καὶ εὐάκουστα, εἴτε ἐκτελοῦντα συμφωνίαν, μὴ καταφθάνουσαν τὴν ἀκοήν μας· εἴτε προσλαμβάνοντα ἐμψυχα ὄντα, εἴτε πάντως ἔρημα καὶ ἀκατοίμητα, τὰ φαινόμενα αὐτὰ ἀποκαλύπτουν πάντοτε τὴν δεξιάν

Αὐτοῦ, ὅστις περιστροφῆι ἠλίους ἀναριθμήτους εἰς τὴν παγκόσμιον σφαῖραν, ὅστις πρὸς τὸν πτερωτὸν ποιητὴν τοῦ δάσους χορηγεῖ ὄργανον θαυμάσιον, μεταβάλλον τὴν ἐρημίαν εἰς παράδεισον, καὶ βαυκαλῶν τὰ ἐνύπνια τῆς ἐαρινῆς νυκτός.

Ἡ ἀνακάλυψις κλιμάτων, χωρογραφῶν, ἐθνῶν καὶ ζώων ἀγνώστων προβαίνει ὁσημέραι πολλαπλασιάζουσα τὰ μειονεκτήματα τῆς Τέχνης, τὴν ἔνδειαν τῆς περιγραφῆς. Διάσημὸς τις Φουσιολόγος, ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ πολλὸς Humboldt, ὅστις περιηγήθη τὸν Νεώτερον κόσμον καὶ ὡς ἐπιστήμιον, καὶ ὡς ζωγράφος, καὶ ὡς ποιητῆς, ἐπιχειρήσας νὰ περιγράψῃ μίαν του διανυκτέρευσιν ἐν τῷ μέσῳ ἐρήμου τινὸς τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, κατέβαλεν ὅλα τὰ βοηθήματα τῆς καλλιτεχνίας καὶ τοῦ φανταστικοῦ. Τάχα ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν ὁ εὐφυέστατος ἐξετύπωσε, ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ πρωτότυπον τῆς αὐτοψίας του; Ὁμολογεῖ τὸ ἔλλειπές καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος.

«Περαιτέρω τῆς ἀποστολῆς (mission) τῆς ἁγίας Βαρβάρας τοῦ Arichouna, διηγείται οὗτος, διενυκτερεύσαμεν, κατὰ τὸ σῆμα, ἐν ὑπαίθρῳ, παρὰ τὴν χαμηλὴν καὶ ἀμυδρὴν ὄχθην τοῦ Ἀποῦρου. Ἦτο αὕτη περιεστιασμένη εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ὑπὸ δάσους ἀδύτου ζοφερωτάτου καὶ ὁμῶς ἐμοχθήσαμεν πολὺ ἕως τοῦ προμθηθευθῶμεν ὀλίγα φρύγανα πρὸς ἕναυσιν τῆς πυρᾶς, μετὰ τὴν ὁποίαν περικυκλοῦσιν οἱ ἰθαγενεῖς τοὺς νυκτερινούς ἐπαυλισμούς διὰ τὸν φῶδον τῶν ζαγαρίων (jaguars). Ἡ νύξ προήλαυε χλιαρὰ καὶ νοτερά, ἡ δὲ σελήνη ἐφωταγῶγει τὸ χωρογράφημα μετὰ ἀρειδῆ μεγαλοδωρίαν. Πλείστοι κροκόδειλοι ἐκολύμβων στοιχηδὸν παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, ἐφελκόμενοι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ἐκλαμψιν τῶν φλογῶν, ὡς αἱ καραβίδες καὶ ἄλλα ἐνυδρὰ ζῶα. Αἱ κῶπαι τῆς λέμβου μας, προπηχθεῖσαι στερεῶς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἐθάσταζον τὰ κρεμαστὰ κραμβάτιά μας. Ἄκρα σιγῆ, σιγῆ ἀδιατάρακτος συνῆπτε τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς· δὲν ἠκούοντο ἐκ μακρῶν διαλειμμάτων, ἢ οἱ βραγχώδεις βόγγχοι τοῦ ποταμοῦ δελφίνος, ὅστις φοιτᾷ καὶ εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Ὁρενῶκου, ὡς εἰς τὸν Ἰνδικὸν Γάγγην, ἕως Βενάρης. Οἱ κητώδεις οὗτοι κάτοικοι τοῦ Ἀποῦρου ἠλλήλοχουδῶντο ἀγεληδόν.

Μικρὸν μετὰ τὴν ἐνδεκάτην ἐξεβήγγυετο αἰφνιδίως εἰς τὸ γειτονεῦον δάσος τοιοῦτός τις θόρυβος παμμυγῆς, ὥστε ἐχάσαμεν διὰ μίαν πᾶσαν ἐλπίδα ἀναπαύσεως εἰς τὸ ἐπίλοιπον τῆς νυκτός. Ἄγριον, ὀξύτατον, πολυκέλαδον ὄρυγμα κατεβρόντησεν ἐξ αὐτοσχεδίου τοὺς σκοτεινοὺς θόλους τῆς ὕλης. Μεταξὺ τῶν ἀλλοκότων κραυγῶν, ὅσαι συνεκρότησαν τὴν ἐκκωφευτικὴν συμφωνίαν, οἱ ἰθαγενεῖς διέκρινον μόνον ἐκεῖνας, αἵτινες παρετίνοντο μονόφωνοι μετὰ τινὰ βραχεῖαν δια-

κοπήν. Ἦσαν δ' ἐναλλάξ τὸ πίππισμα τῶν ἀλουατῶν (ὠρύων πιθήκων), ὁ λιγυρὸς στεναγμὸς τοῦ μικροῦ σαπαζοῦ, ὁ ἀκάματος καὶ οἰμωκτικὸς στεναγμὸς τοῦ ραβδωτοῦ νυκτοπίθηκος, οἱ διακεκομμένοι ὀλολυγμοὶ τῆς μεγάλης τίγρεως, οἱ τοῦ κουγουάρου, ἢ λέοντος ἀχαίτου τῆς Ἀμερικῆς, οἱ τοῦ πεκάρως, τοῦ αἵτου, καὶ ὀλοκλήρου μίᾳς ἀποικίας ψιττακῶν, παρβρακῶν, καὶ ἄλλων πτηνῶν ἐκ τοῦ εἶδους τῶν φασιανῶν. Αἱ τίγρεις ἐπλανῶντο περὶ τὸν ἐπαυλισμὸν μας. Ἄμα ὡς ἐπλησίαζον εἰς τὴν ὄρῃν τοῦ δάσους, ὁ σκύλλος τῆς νυκτοφυλακίας μας, ὅστις ἀνεπαύετο ἕως τότε σιωπηλῶς, ἔσπευδε χαιρέτην καὶ ὑπωρούμενος ὑπὸ τὰ κρεμαστὰ κραμβάτιά μας, ζητῶν ἀσφαλῆ καταφυγὴν· ὁσάκις δὲ τὸ μύκημα τοῦ θηρίου προήρχετο ἐκ τινος κορυφῆς δένδρου, πάλιν ἐξανεκρούετο ὀδυνηρότερα ἢ πολύηχος θρηνηδία τῶν πιθήκων, οἵτινες, τοὺς κλάδους σκιρτηδὸν διασκελίζοντες, καὶ μᾶλλον ἐπὶ μᾶλλον δεινοῦντες τὸν θρῆνον, ἐπροσπάθουν ν' ἀποφύγωσιν ὅσον τάχιον τὴν ἐνεδραν.

Ἐὰν ἐρωτήσης τοὺς ἰθαγενεῖς τίνος χάριν ἡ ἀποικία ἐκεῖνη τοῦ δάσους διέρχεται τὴν νύκτα ἐν τοιαύτῃ ταραχῇ, θὰ σοὶ ἀπαντήσωσι μειδιῶντες, ὅτι «τὰ ζῶα τέρπονται εἰς τὸ φῶς τοῦ φεγγαρίου, συνορτάζουσιν ἀφ' ἐνὸς στόματος τὸ πανσέληνον.» Τὸ κατ' ἐμὲ φρονῶ, ὅτι ὁ ἐκκωφευτικὸς καὶ παραδόξος θόρυβος προέρχεται ἅπλως ἐκ πάλης καὶ ἀλληλομαχίας θηρίων. Ὁ ἀγὼν ἐκρηγνύεται ἀπροσδοκῆτως, παρατείνεται ταραχὸδέστατος ἐπὶ μακρὸν, ἐκτυλίσσεται δὲ ἀναλόγως πρὸς τὴν σχετικὴν δύναμιν τῶν ἀθλητῶν. Τὰ ζαγάρια καταδιώκουν πεκάρεις καὶ ταπύρους, οἵτινες κατὰ τὴν φυγὴν θαύουσι τοὺς πυκνοὺς καὶ θαμνώδεις βόππακας, ὅσοι φράττουν τὴν ἀπόδρασίν των. Ἀπὸ τὸν πάταγον τοῦτον οἱ πίθηκες ἐκπεπληγμένοι, ἐγκαταλείπουν τοὺς σταθμούς των ἐν βολῇ ὀφθαλμοῦ, καὶ συγγέοντες τοὺς ἀλαλαγμούς τοῦ τρόμου των μετὰ τοὺς ἀλαλαγμούς ἄλλων τετραπόδων μεγαλητέρων, δίδουν τὸ σημεῖον τοῦ κινδύνου πρὸς τὸ ἐμφωλεῦον ἐν συνοικίᾳ ἀπειράριθμον στίφος τῶν πτηνῶν, ὥστε ὁ πανικὸς θόρυβος, μεταδιδόμενος ἀστραπηδὸν εἰς τὰς ἐσχατίας τοῦ δάσους, προκαλεῖ γενικὴν τὴν ἀμηχανίαν, καὶ διεγείρει τὴν συνθηρῆσιν ὀλομελοῦς τῆς ἀποικίας αὐτῆς. Γινώσκω ἐκ πείρας, ὅτι δὲν εἶνε πάντοτε ἡ πανήγυρις πανσελήνου, ἥτις διαθορυβοῖ τὰς παρθένους ὕλας τῆς Ἀμερικῆς. Αὐτὴν ταύτην τὴν ἐκρηγνῆν προξενοῦν ὡσαύτως καὶ αἱ βραχθαῖαι συγκρούσεις τῶν στοιχείων. Ὁσάκις ἡ καταιγὶς συγκλονήσῃ τὸ γιγαντιαῖον δάσος, ἀποκομίζουσα εἰς τὰς πτέρυγας τῆς κλάδους παμμυγῆς· ὁσάκις ὁ κεραυνὸς, ταυτόχρονος μετὰ τὸν κρότον τῆς βροντῆς, ἐξαστράψῃ τὰς σκοτεινάς ἀποκρυφὰς τῆς ὕλης, ὁ ὀδοιπόρος, ἀνὰ καὶ ἀπώτατος, ἀκούει τὰς κατοξείας ὠρυγὰς τῶν θηρίων καὶ τῶν πτη-

νῶν, διαφωνούσας πρὸς τὸν βραγχώδη γογγυσμὸν τῆς λαίλαπος.»

Ἐὰν ἐντελῶς, ἢ πλημμελῶς σκηνογραφῆ ὁ κάλαμος τοῦ Humboldt τὰ ξένα δράματα τῆς Ἀμερικῆς, περὶ τοῦτου ἂς κρίνῃ πᾶς ἕκαστος κατ' ἀρέσκειαν. Ἄλλ' εἰς τὰς αὐτομάτους σκηνογραφίας τῆς Φύσεως δὲν ἐπέχουν τόπον ἀποκλειστικὸν αἱ καλιντροπίαί τοῦ καιροῦ, ὁ βόχθος τῶν ὑδάτων, τὰ δάση, τὰ πτηνὰ, τὰ τετραπόδα, καὶ ἡ λοιπὴ λεπτομέρεια τῆς πράξεως· συγνάκις λαμβάνει καὶ ὁ ἄνθρωπος μέρος ἐνεργόν. Δὲν ἐννοῶ θεθαίως τὸν ἔμπορον, οὐδὲ τὸν οἰκουρὸν, οὐδὲ τὸν βῆθυμον αὐλοκόλακα, ἢ οἰσθητότε ἄλλον δούλον τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς ἐγκοσμίου ματαιότητος, ἐπειδὴ ἡ αὐτόματος Καλλιτεχνία, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Χριστοῦ, πυκνὸν ὄχλον θεβήλων ἀποσκορακίζει τοῦ ἁγιασθηρίου τῆς ἐννοῶ τὸν διάγοντα βίον μονήρη, ἀγροτικόν, ποιμενικόν, μάλιστα τὸν ἀναχωρητὴν, ὅστις, ἀποστέρξας τὸν τάραχον τῆς κοινωνίας, καὶ τὰς ἀγόνους συγκρούσεις τῶν λαῶν, προσέρχεται εἰς τὸ ἱερὸν τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἕνα ἀναφαιδρῶν τὸ πνεῦμα ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀθορυβήτου βλαστήσεως τῶν φυτῶν, ἐπὶ τῇ ἐπόψει τῶν ἀστέρων, οἵτινες τὴν ἀτελεύτητον ὀδοιπορίαν των διανύουν μετὰ ἀτελεύτητον φωταύγειαν καὶ ἁρμονίαν. Ἐνταῦθα μόνον ἀποσύρει ἡ Φύσις τὸ παραπέτασμα τῆς μεγαλοπρεποῦς σκηνῆς τῆς, ἐνταῦθα μόνον εὐαρεστεῖται νὰ συνδιαλεχθῇ στόμα πρὸς στόμα, καὶ χωρὶς ἄλλοτρίου διερμηνέως, μόνον ἐνταῦθα, εἰς τὴν ἀγνότητα τοῦ φοιτητοῦ χαριζομένη, συγκατανεύει ἡμισκεπὲς νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ θεοσφράγιστον καὶ ἀστραπηθῶλον τῆς πρόσωπον, ἀρχὴν, ἐστίαν, πηγὴν πάσης ἀφθάρτου πρωτοτυπίας. Πρωτότυπος ποιητῆς, ὅσον οὐδεὶς τῶν δαρνοστεφῶν στιχοῦργῶν, εἶνε ὁ φιλέρημος ποιμὴν τῆς Πίνδου, ἢ τοῦ Παρνασσοῦ, ὅταν, ἵππαστι καθεζόμενος ἐπὶ κρηνοῦ, βέποντος εἰς ἄβυσσα χάσματα, περιπλανῶν ἀμέριμον τὸ βλέμμα ἐπάνω πίνακος γεωγραφικοῦ, σημειοῦντος τῆδε κἀκεῖσε τὰ καταγῶγια τῆς κοινωνικῆς ἐθελοδοουλείας, συμμαερίζει τοὺς ὄνειρους τῆς σύριγγός του μετὰ τὸν βόμβον τοῦ κάτωθεν χειμάρρου, καὶ μετὰ τὸ κωδώνισμα τοῦ ποιμνίου του. Πρωτότυπος διερμηνεύς τῆς Φύσεως εἶνε ὡσαύτως ὁ Κλέφτης ἀρματωλὸς, ὅταν, ὑποχωρῶν εἰς τὰς προσφωνήσεις τοῦ ἐλέους, παραδίδει τὸ μοιρολόγιον φονευθέντος συναδέλφου, τὴν μὲν εἰς τὰς χορδὰς τῆς ἀνεπιτηδεύτου λύρας του, τὴν δὲ εἰς τὴν συμπάθειαν τῶν πτηνῶν, μετ' ὧν συζῆ καὶ συμμαερίζεται τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλευθερίας, ἄλλοτε δὲ εἰς τοὺς ψιθυρισμούς τῆς πεύκης, ἢ εἰς τὰ γοερὰ τρύσματὰ τῆς ὀξύρας. Ἡ ἔμπνευσις του, ἔμπνευσις ἀγράμματος, ἄδολος, ἀπεριποίητος, συγνάκις τραχεῖα καὶ ἀπειρούκαλος, δὲν κατέρχεται ἐντὸς εὐσυσκευάστου σπουδαστηρίου, δὲν ὄζει λύχνου, ἢ εὐρωτιώσης βιβλιοθήκης, δὲν στε-

ρεοποιεῖται εἰς χάρτην γλαφυρὸν ἀπὸ δάκτυλα, ἀγαπῶντα τὰ κίτρινα χειρόκτια, οὐδὲ διέρχεται καθ' ὄδον ἐπὶ Ὀμήρου, Ὀσσιάνου, Βυρῶνος, Λαμαρτίνου· εἶνε ἰδιότυπος καὶ ἀκατάδεκτος, ὅσον ἀφιλόδοξα εἶνε τὰ ἦθη καὶ τὸ φρόνημά τῆς· εἶνε ὑψηλὴ, ὅσον τὰ ὄρη, εἰς τοὺς φωλεούς τῶν ὀπῶν ἐμφράττει καὶ φρουρεῖ ἀβλαβεῖς τοὺς σπόρους μίᾳς ἐτοιμοβραχέως παλιγγενεσίας.

Κατὰ τινὰ ἐν Λευκάδι ὀλιγοήμερον διατριβῆν μου, μισθῶσας ἄλιευτικὸν πλοῖον, ἐξῆλθον εἰς νυκτερινὴν ψυχαγωγίαν. Τὸ φθινόπωρον, ἀνὰ καὶ βέπον ἤδη πρὸς τὴν ἰσημερίαν, συνερίζετο, τὴν ἐσπέραν ἐκεῖνην, μετὰ τὸ θέρος εἰς νημελίαν καὶ χλιαρότητα. Πλὴν τοῦ μονοτόνου ρυθμοῦ τῆς κάμακος, μετὰ τὴν ὁποίαν ἀπώθει ὁ ναύτης τὸ μόνοςυλόν του, οὐδεὶς ἄλλος κτύπος ἐτόλμα νὰ παραβῆ τὸ σύνθημα τῆς σιγῆς. Νοθρὰ, κωφὰ, νεναρκομένα τὰ ὕδατα τῆς λίμνης, ἥτις χωρίζει τὴν νῆσον ἀπὸ τὴν γειτονεύουσαν στερεάν, ἀντενάκλων μετὰ γλαφυρότητα μαγικοῦ κατόπτρου, ὄχι μόνον τὰ περιγράμματα τῶν ὀρέων τῆς ἀπέναντι Ἀκαρνανίας, καὶ τῶν τῆς εἰσοσιφύλλου Νηρίτου, ἀλλὰ προσέτι καὶ τὰ ἐλάχιστα αὐτῶν κοιλώματα, ἐνῶ ἡ σελήνη, ἡγεμονεύουσα εἰς τὸν ποιητικώτερον οὐρανὸν τῆς γῆς, ὑπερελάμπρυνε τὴν στιλπνότητά τῆς εἰκόνας. Πόσα ἐρείπια τοῦ παρελθόντος, πόσα κτίσματα ἡμίπτωτα, πόσα ἄμορφα λείψανα κατακτετῶν ἀνέκλυψαν τότε κύκλω τοῦ πανοράματος, ὡς ἂν ἐζήτουν τὴν ἄδειαν νὰ διαχύσωσι τοὺς στεναγμούς των εἰς τὴν ἀναρθρὸν μελωδίαν τῆς νυκτός! Ἐντεῦθεν μὲν, παράπλευρα τῶν Καλλιγονείων λόφων, ἠγείροντο τὰ κυκλώπεια τεῖχη, ἀπὸ τῶν ὁποίων οἱ Λευκάδιοι, μαχόμενοι κατὰ Ῥωμαίων, ἐκρότησαν τοὺς τελευταίους ἀγῶνας ὑπὲρ Ἑλληνικῆς αὐτονομίας. Εἰς δὲ τὴν ἀντιπέραν ἠπειρον, τὰ δύο φρούρια τοῦ Ἀληπασσᾶ, ἄλλοτε μὲν ἐφιάλατ' καὶ μορμολύκεια τῶν πολιτῶν Ἁγίας Μαύρας, ἐξαίρετως τῶν ἀνατρεφόντων ὠραῖα θυγάτρια, σήμερον δὲ ἀπαρενόχλητα κατοικητήρια γυπαϊέτων καὶ ἐχιδνῶν. Ὀλίγον περαιτέρω, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, καὶ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἰσθμοῦ τῆς νήσου, τὸ φρούριον, ὅπου ἀλλήλοδιαδόχως ὠχυρώθησαν Ἴσπανοὶ, Νεαπολῖται, Βενετοὶ, Ῥῶσοι, Γάλλοι, Ἄγγλοι, αὐτὸ, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ, μετὰ τὴν ἄλωσιν Κωνσταντινουπόλεως, ἦλθεν ἡ ἀνεψία Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου νὰ ἐνταφιάσῃ, ὁμοῦ μετὰ τὰς θλιβερὰς ἀναμνήσεις τῆς, καὶ κάλλος, καὶ στοργὰς, καὶ ἐγκόσμιον βίον. Καὶ ἔδειξεν μὲν ἡ πατρικὴ στέγη τῶν γενεθλίων μου, ἀριστερόθεν δὲ τὸ κοιμητήριον, ὅπου γέροντές τε καὶ νέοι τοῦ γένους μου συναπαύονται ἀπὸ τετρακοσίων ἐτῶν... Διετίθετο τὸ πνεῦμά μου νὰ προχωρήσῃ εἰς περιπλανήματα λυπηρότερα, ὅτε ὁ ναύτης, ὑπενδούς εἰς τὰς φιλομύλους ἐξείς του, ἀπέθεσε τὴν δίκρανον κάμακα, ἀντὶ δ' αὐτῆς λαβῶν ἄκομψον τετράχορδον,

ἤρξατο προανακρούων τὸ γλυκυθυμότερον τῶν ἀσμάτων του. Ἦτο ἡχὸς τις Ὀθωμανικὸς, ἢ Περσικὸς, Ἀμαρὲς λεγόμενος, ὅπως μὲν ὁμοίος πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ψαλμωδίαν, ἀλλὰ κατὰ μέτρον πάθος, καὶ ἐλεύς μελωδία ἐπι-σεσυρμένον, πληκτικόν, συγινητικόν, ἀναμινητικόν τοὺς γογγυσμούς τοῦ ἀνέμου ἐπὶ αἰολείου κινήσεως ἄσμα, μὴ ἀποπνέον, ἢ πένθος, καὶ γόου, καὶ ἐπιζητήματα διαβρυσάσης εὐδαιμονίας. Ἡ ἡδυσφονία τοῦ ψάλτου μου, γαργαλίσασα τὴν φιλοτιμίαν ἄλλων ναυτῶν καὶ ἀλιέων, αὐτεσχέδιασε μετ' ὀλίγον τὴν αὐτὴν συμφωνίαν, ἦν, ἀναμέσον βαθυσκίον πλατάνων, παρὰ τὴν ὄχθην κελαρύζοντος ποταμίσκου, διεγείρει τιτύδισμα ἀηδόνος, προσκαλούσης τὰς ἄλλας ἀηδόνας εἰς μουσικὴν συναγύρνησιν. Περὶ μεσονύκτιον, λεπτὸς ἄνεμος ἐρρύτιδωσε τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων, καὶ ἀπὸ τοῦς κήπους τῶν προαστείων ἐκόμισεν εἰς τὴν πνοὴν μου ἀρώματα κισσαίας, ἢ πορτοκαλλαίας. Τὸ μονώδημα τρέπεται διὰ μιᾶς εἰς γενικὴν συνωδίαν, καὶ ἡ λίμνη ἀναπέμπει ἐκ παντὸς μέρους τῶν ἡχῶν περιπαθεῖς, ὅσους οἱ ἀντίκλοι τῆς ἐρημίας δὲν προφθάνουν νὰ ἐπαναλάβωσιν. Ἐγὼ ἠκροαζόμεν ἐξεστηκώς, ἠκροαζόμεν ἄφετος εἰς τὰ κατευαστικά ἀνακλισίματα τοῦ συμπάλματος, ἠκροαζόμεν συγκεκινημένος ἕως δακρύων. Οὐρανὸς, σελήνη, ὕδατα, ὄρη, κοιλάδες, ἐρείπια, τάφοι, ὅλα συνάμα τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ θεάματός μου, ὅλα ὡμοφώνησαν ἐναρμονίως καὶ προσφύδω μετ' ὁμορλόγιον ἐκείνο τῆς μοναξίας.

Ἐκὼν ἄκων μετὰ τῆς ἡμέρας ἀπέπλευσα, καὶ οἶμοι, ἕκτοτε οὐτ' ἐγὼ ἐπανεῖδον τὴν φίλην γῆν, οὔτε ἄλλη νῆς παρομοίᾳ ἐπανετίλειν, εἰσκούσασα εἰς τὰς προσφωνήσεις μου! Ἄλλ' ἐὰν ἡ ὀπτασία παρήλθεν ἀνεπιστρέπτως, τὸ μνημονικὸν ὅμως τῆς καρδίας διασώζει ζωντανὴν καὶ πάλλουσαν ἐτι μίαν τινὰ ἀνάμνησιν τῆς ὀπτασίας αὐτῆς. Ὁ ἀνατολικὸς ἡχὸς τοῦ ναύτου ἐνεχαράχθη εἰς τὸ μνημονικόν μου ἀνεξελείπτως, καὶ — παράδοξον! — ὁ ἡχὸς αὐτὸς κατέστη ἕκτοτε πρὸς ἐμὲ καὶ παρηγόρημα κατανυκτικόν, καὶ ἀλεξιφάρμακον δραστήριον ἀνὰ πᾶσαν τυχοῦσαν δυσθυμίαν. Τὸν ἡχὸν αὐτὸν ἀναμινυρίζω βαιᾶ τῆ φωνῆ, ὅταν, παρακολουθῶν ἐρημόν τι παρθαλάσιον, ἐμπροσθεν ἐκβρασσομένων κυμάτων, ὑπὸ τὰς πνοὰς λυσιπώδους Δίβου, συρίζοντός μου εἰς τὰ ὄτα, καὶ περισφενδονίζοντος τὸν ἐπενδύτην μου, ἐρωτῶ ἑμαυτὸν: πρὸς τί περιφέρομαι εἰς ξένην γῆν, τόσον μακρὰν ἀπὸ τὰ λεύκανα τῶν πατέρων μου, ἀδιακόπως συμμιγνύμενος μετ' ὄχλον ἄγνωστον καὶ ἀλλότριον; Ὁ ἀγαπητὸς ἡχὸς μοὶ ἐπανερχεται εἰς τὸ στόμα δασάκις ἐπιλάμψη Σεπτεμβριανῆ σελήνη εἰς τὸ στερέωμα, δασάκις ἠδύνωσι τὴν ὄσφρησιν μου θυμιάματα πορτοκαλλαίας, ἢ κισσαίας, μόλις ἐξ ὕψους τοῦ σκοπευτηρίου μου διακρίνω εἰς

τὸν ὑποκείμενον αἰγιαλὸν φανοὺς ἀλιέων, περιπετομένους ἐν μέσῳ τοῦ σκότους ἐν εἴδει λαμπυριδίων. Τὸν ἑτερέτισα παρὰ τὰς ὄχθας λιμνῶν καὶ ποταμῶν τὸν ἐκόμισα ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τῶν Ἀλπεων μετ' ἡμῶν τὴν πληξικάρδιον μελωδίαν τοῦ ἐπεχειρήσα νὰ ἀμαυρώσω ῥόχθον θροντοφώνου καταρράκτου. Παρήσεια δὲ τὸ ὁμολογῶ οὐδὲν ὄργανον μουσικόν, οὐδεμίαν ἔντεχνον συμφωνίαν, οὐδὲν ἀνάγνωσμα, ἔστω καὶ τὸ δραματικώτερον, ἐμποιεῖ εἰς τὸ πνευμά μου τόσην ἰαματικὴν ψυχαγωγίαν, ὅσην μοὶ παρέχει ὁ ἀπλούστατος καὶ ἀπεριποίητος ἡχὸς μου. Οἱ οἰκειότεροι, ἀστεϊζόμενοι, χλευάζουν ἐνίοτε τὸ ἀπειρόκαλον τῆς προτιμῆσός μου ἄλλ' οὐτοὶ παραβλέπουν τὰ νήματα, δι' ὧν τὸ μνημονικὸν πολλάκις ἐπιδέει τὴν ἐποψὴν φυσικῶν φαινομένων πρὸς τὰ ἐνδόμυχα αἰσθήματα, οὔτε ἀναλογίζονται, ὅτι ἡ καρδία, τὸ μᾶλλον, μετὰ Θεὸν, αὐτεξούσιον καὶ ἀνυπότακτον τοῦ κόσμου, ἀποστατεῖ εἰς τοὺς τετριμμένους ὑπογραμμούς ὅτι ἡ ποίησις ἢ ἀνόθευτος, ἢ ποίησις, ἢ τις εἶνε ὠρισμένη νὰ ἠλεκτρίσῃ τὸν ἄνθρωπον, εἴτε ἀτομικῶς, εἴτε καθ' ὁμάδα, αὐτὴ ἀναθροῖε μᾶλλον ἐκ τῶν παρθενικῶν κόλπων τῆς Φύσεως, ἢ ἐκ παραδόσεως διδασκάλων, ἐκ μιμήσεως μιμητῶν.

Z

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΛΜΕΡΣΤΩΝΟΣ

Ἐκ τῆς ἀριθ. δημοσιευθείσης βιογραφίας τοῦ λόρδου Παλμερστῶνος.

Κατὰ τὸ ἔτος 1853, ὅτε ἡ νόσος χολέρα ἐπεσκέφθη τὴν Ἀγγλίαν, αἱ τῆς ἐν Σκωτίᾳ Πρεσβυτεριανῆς Ἐκκλησίας ἀρχαὶ ἀπηύθυνον πρὸς τὸν λόρδον Παλμερστῶνα, πρωθυπουργεῖοντα τότε, ἐπιστολὴν ὅπως ὑποδείξωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι ὄφειλε νὰ ὀρίσῃ ἡμέραν τινὰ ἐθνικῆς προσευχῆς καὶ ταπεινώσεως. Ὁ πρωθυπουργός, (κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Cromwell, ὅστις παροτρύνων πρὸ μάχης τινὸς τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ νὰ ἔχωσι τὰ πιστὰ εἰς τὸν Ἰησοῦν, προσέθεσεν ἐν τέλει τὴν σύστασιν νὰ μὴ βραχῆ ἢ πυρτίσι αὐτῶν), ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς διὰ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ:

«Ὁ ὑποκόμης Παλμερστῶν μετ' ἐπιτάξεως ν' ἀναγγείλω ὑμῖν τὴν παραλαβὴν τῆς ἐπιστολῆς, δι' ἧς ἐκ μέρους τοῦ ἐν Ἐδιμβούργῳ Πρεσβυτερίου ἐρωτᾶτε ἐὰν ἡ Κυβέρνησις προτίθεται νὰ ὀρίσῃ ἡμέραν τινὰ ἐθνικῆς προσευχῆς καὶ ταπεινώσεως, ἕνεκα τῆς ἐνσκηψάσης χολέρας, συνάμα δὲ νὰ πληροφορήσω ὑμᾶς εἰς ἀπάντησιν, ὅτι ἀναντιρρήτως μὲν αἱ ἐκδηλώσεις ταπεινῆς ὑποταγῆς εἰς τὰς βουλὰς τοῦ Ἰησοῦ καὶ αἱ εἰλικρινεῖς ἐξιμολογήσεις τῆς ἀνθρωπίνης μηδαιμνότητος οὐδέποτε τοσοῦτον ἀρμόζουσι, ὅσον ὅτε διὰ σκληρῶν δοκιμασιῶν εὐδοκεῖ ἡ Θεία Πρόνοια νὰ παιδεύῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἄλλ' ὅτι ὁ λόρδος Παλ-

μερστῶν δὲν θεωρεῖ τὴν παρούσαν περίστασιν κατὰλληλον πρὸς τοιαύτης ἐθνικῆς ταπεινώσεως ἐκδήλωσιν.

Ὁ Πλάστης τοῦ παντὸς ὠρίσε νόμους τινὰς τῆς φύσεως, διέποντας τὰ τοῦ πλανήτου ἐν ᾧ διαβιοῦμεν ἢ δ' εὐπραγία ἢ καὶ ἡ δυστυχία τῆς ἀνθρωπότητος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς τηρήσεως ἢ τῆς παραμελήσεως τῶν νόμων τούτων. Εἰς ἐξ αὐτῶν συνδέει τὸ τῆς ὑγείας κεφάλαιον μετὰ τῶν ἀναθυμιάσεων, αἵτινες προέρχονται ἐκ τῆς συσσωρεύσεως πολλῶν ἀνθρώπων ἐντὸς στενοῦ χώρου, ἢ ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως φυτικῶν ἢ ζωικῶν οὐσιῶν. Κατὰ δὲ τοὺς τοιοῦτους νόμους ἡ ἀναπόφευκτος σχεδὸν συνέπειά τῆς εἰς τοιαύτας ἐπιβλαβεῖς ἀναθυμιάσεις ἐκθέσεως εἶναι ὁ σχηματισμὸς ἢ ἡ διάδοσις τῶν ἐπιδημιῶν.

Ἄλλ' ἡ Θεία Πρόνοια ἠδύκησε ταῦτοχρόνως ν' ἀποκαταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἰκανόν, ὅπως δι' ἀρμοδιῶν μέτρων παρεμποδίξῃ ἢ διασκορπίξῃ τὰς τοιαύτας ἀναθυμιάσεις, καθιστῶν αὐτὰς ἀβλαβεῖς. Καθῆκον δὲ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ πιστὴ τηρήσις τῶν τοιοῦτων τῆς φύσεως νόμων, καὶ ἡ ἐξάσκησις τῶν δυνάμεων τὰς ὁποίας ἡ Θεία Πρόνοια τῷ ἐχορήγησε πρὸς συντήρησιν τῆς ἰαυτοῦ εὐπραγίας.

Ἡ ἐνσκήψασα ἡδὴ χολέρα, ἢ τις θεία χάριτι φαίνεται εἰσερχομένη εἰς τῆς ὑφέσεως τὴν περίοδον, εἶναι φοβερά πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς χώρας ταύτης δηλοποιήσις ἄνωθεν, ὅτι παρεμέλησαν ἐπὶ πολὺ τὰ τοιαῦτα αὐτῶν καθήκοντα, καὶ ὅτι οἱ ἐπιφορτισμένοι τὰ τῆς καθαριότητος εἰς τοὺς ἡμετέρους συνοικισμούς καὶ τὰ τῆς ἐξαφανίσεως τῶν αἰτίων νόσου δὲν ἐξετέλεσαν τὰ ἀνατιθεμένα εἰς αὐτοὺς χρῆμα μετὰ τῆς δεούσης δραστηριότητος. Ἡ γνώμη ὅθεν τοῦ λόρδου Παλμερστῶνος εἶναι, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ταύτης, ὅπως ἀξιοθῶσι νὰ ἰδῶσι ἀνασταλλομένην τὴν περαιτέρω τῆς ἐπιδημίας πρόοδον, ὄφειλουσι νὰ ἐπωφεληθῶσι τοῦ ἐναπολειπομένου μέλεος τοῦ προσεχοῦς ἔαρος χρόνου, πρὸς μελέτην καὶ ἐκτέλεσιν μέτρων ἀρμοδιῶν πρὸς καθαρισμόν καὶ βελτίωσιν τῶν κατὰ τὰς οἰκείας πόλεις ὑπὸ τῶν πενεστέρων κλάσεων κατεχομένων συνοικιῶν, αἵτινες ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς πραγμάτων εἰσὶν πρὸ πάντων τοιαύτης ἐπιβλέψεως ἀνάγκη, καὶ πρὸς καταστροφὴν τῶν πηγῶν καὶ τῶν αἰτίων τῆς ἐπιδημίας. Καθόσον, ἐὰν αἱ τοιαῦται πηγαὶ καὶ αἰτίαι νόσου ἀφειδῶσιν ὡς ἡδὴ ἔχουσι, θὰ γίνωσι βεβαίως ἀφορμαὶ ἀσθενειῶν καὶ θανάτων πρόξενοι, ὅσω καὶ ἂν θελήσῃ, ἠνωμένον μὲν ἄλλ' ἀδρανῆς, νὰ ἐπιδοθῇ εἰς νηστείας καὶ προσευχὰς τὸ ἔθνος ὀλόκληρον. Πρῶτον ὄφειλε ὁ ἄνθρωπος νὰ διαπράξῃ τὰ κατὰ δυνάμιν πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ, καὶ κατόπιν νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν πρὸς τελεσφόρησιν τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ.»

Ἐν Λονδίῳ.

A. B.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ

Ὁ τρόπος καθ' ὃν ἀρχῆθεν συνείθιζον οἱ ἄνθρωποι νὰ θερμαίνωνται ποικίλλει ἀναλόγως τῶν ἡθῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν, καθὼς καὶ τοῦ κλίματος τῆς χώρας, ἢν οἰκοῦσι καὶ τῶν ἐκεῖ καυσίμων ὑλῶν.

Ἐν τῇ μεσημβρινῇ Εὐρώπῃ εἶνε ἐν πολλῇ χρήσει τὸ κινητὸν ἐσχάριον (μαγγάλι), γνωστὸν κατὰ τὴν Δύσιν ὑπὸ τὸ ἰσπανικὸν ὄνομα Brasero, σύνθητες δὲ ἦδη παρὰ Ῥωμαίους, οἵτινες ἔκαιον ἐν αὐτῷ ξύλα εὐώδη ἢ καὶ μύρα.

Ἐν τῇ ἀρκτικῇ Εὐρώπῃ ἔχομεν τὰς γερμανικὰς θερμάστρας καὶ τὰ θερμαγώγια (calorifere), ὧν τὰ στόματα πνέουσι πανταχόσε τὴν θέρμην.

Ὁ Ἀραβὺ ἀνάπτει πῦρ παρὰ τῇ σκηνῇ του, ὁ δὲ Κινεζὸς καταφεύγει εἰς τὰ πύρινα φρέατά του.

Ἐν Ἰσλανδίᾳ, ὑπὸ τὴν λάμψιν τοῦ ὄχρου πυρὸς τῆς καιομένης τύρφης διηγείται ὁ πτωχὸς ἀλιεὺς εἰς τὰ τέκνα του τὰς παλαιὰς ἱστορίας τῶν Νορβηγῶν βασιλέων καὶ τῆς ἀρχαίας Σκανδιναυίας τὰ παραμύθια.

Εἰς τοῦ Λάπωνος τὴν κατοικίαν ἢ μᾶλλον τὴν τρύπαν, ὀλίγοι ἀνημέμονοι κλάδοι σημιδάς ἐπὶ τεσσάρων μεγάλων πετρῶν ἀποτελοῦσι τὴν θερμάστραν ἅμα καὶ τὴν ἐστίαν καὶ ὁ καπνὸς προτιμᾶ νὰ μὲν μᾶλλον πνιγρὸς ἐντὸς παρὰ νὰ ἐξέρχεται διὰ τοῦ μικροῦ καὶ μοναδικοῦ τῆς ἐλευσίνης κατοικίας φεγγίτου.

Τὸ σημερινὸν θερμαγώγιον ἐγνώριζον ἤδη οἱ ἀρχαῖοι οὐδὲν ἄλλο εἶνε τὸ ὑπόκαυστον. Ἀλλὰ βεβαίως τὸ εἶχον πολὺ ἀτελές καὶ ἐν Πομπητῇ μάλιστα οὐδὲν ἔχνος τῆς τοιοῦτοτρόπου θερμάνσεως ἀνευρέθη.

Ἡ ἐστία (ντζάκι) ἦτο ἄγνωτος εἰς τε τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας καὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Τὸ κλίμα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ῥώμης εἶχε τι ἀξιολογώτερον πασῶν τῶν καυσίμων ὑλῶν τὸν ἥλιον ἐκεῖνον, τὸν θερμαίνοντα πάντας ἀπὸ Καλλίου τοῦ λακκοπλοῦτου μέχρι Διογένης τοῦ κυνικοῦ.

Οἱ Γαλάται, οἵτινες πολὺ ὀλίγον ἠγάπων τὸν καθιστικὸν βίον καὶ προετίμων μᾶλλον τοῦ ποταμοῦ τὰς ὄχθας ἢ τὴν ἐστίαν, δασάκις ἠναγκάζοντο νὰ ἀνάπτωσι πῦρ, τὸ ἠναπτον κατὰ γῆς καὶ ἐξήρχετο ὁ καπνὸς ἐκ τινος ἐν τῇ στέγῃ ὀπῆς.

Τὸ ἐσχάριον εἶνε τώρα ἐν χρήσει ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Τουρκίᾳ καὶ παρ' ἡμῖν. Οἱ Τούρκοι τοποθετοῦσι τὸ τανδοῦρ ἐπὶ ταπητοστροφίου τραπέζης καὶ κάθηνται ἐπεῖτα κύκλῳ, ὡς περὶ τὴν ἐστίαν οἱ Εὐρωπαῖοι, καπνίζοντες τὸ τσιμπούκιον καὶ συνομιλοῦντες.

Ἡ θερμότης ὅμως ἢ ἐκ τοῦ ἐσχάρου ἀναδιδό-

μένη εἶνε βλαπτική καὶ δύναται καὶ ἀσφυξίαν νὰ ἐπιφέρει. Λέγεται ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς παρ' ὀλίγον ν' ἀποθάνῃ ἐκ τῶν ἀνθρακικῶν ἀναθυμιάσεων, ἃς ἀνέδιδε τὸ ἐν τῷ δωματίῳ του ἐσχάριον κατὰ τινὰ δριμύνην χειμῶνα, τὸν ὁποῖον διεχειμάσεν ἐν Λουτεκίᾳ, τοὺς σημερινούς Παρισίους. Ἐπὶ ἐσχάριου ἐκτείνει καὶ ἡ δύσριγος καὶ ἠδυπαθὴς κρεώλη, κατὰ τὰς βροχερὰς ἡμέρας, τὰς ὑποτρεμούσας ὠραίας καὶ παχουλὰς χειρὰς τῆς.

Ἄς ἔλθωμεν εἰς τὰς ἐστίας. Ταύτας ἐφεύρον κατὰ τὸν ἰσ' αἰῶνα οἱ Γάλλοι. Ἦσαν δὲ κατ' ἀρχὰς ὑψηλὰ καὶ βαθύτατα, ἱκανὰ ὥστε νὰ ὑποδεχθῶσι τὴν πολυάριθμον οἰκογένειαν καὶ τὸν ταξιδιώτην. Παρ' αὐτῇ εὐρίσκει καταφυγὴν ὁ προσκυνητὴς, καὶ ἀντηχεῖ τὸ γέισμά τῆς ἀπὸ τῶν τρουθαδούρων τὰ τραγούδια.

Ἄν ἦνε πολεμικοὶ οἱ καιροὶ, στολιζοῦσι τὴν ἐστίαν τρόπαια καὶ πανοπλίας καὶ τὴν καθιστώσιν οἰκογενειακὴν ὀπλοθήκην.

Ἄν οἱ χρόνοι ἔχουσι θρησκευτικὸν χαρακτῆρα, εἰκόνημα ἀποστόλου τινὸς ἢ τοῦ ἁγίου τοῦ χωρίου ἢ τῆς Κυρᾶς τῆς Παργίας, ὑπεράνω τῆς ἐστίας ἐν τῇ καπνισμένη κόγχῃ του ἱστάμενον, καταθεῖται παρερχομένας τὰς γενεάς.

Ἐπειτα, βραδύτερον, τὰ ἤθη γίνονται ἡμερώτερα, ἢ πῆσις ψυχραίνεται, γίνονται αἱ κατοικίαι πολυτελέστεραι, γίνεται καὶ ἡ ἐστία μικροτέρα καὶ κομψοτέρα. Οὕτε ὄπλα πλέον οὕτε εἰκονίσματα ἐπ' αὐτῆς, ἀλλὰ καθρέπται, κηροπήγια, ὠρολόγια.

Παρῆλθον καὶ οἱ χρόνοι καθ' οὓς ὁ μὲν Λουδοβίκος ὁ Π' ἠναγκάζετο νὰ κατακλίνηται διότι ἡ ἐστία ἐκάπνιζεν ἐν τῷ δωματίῳ του, εἰς τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ τὸν Πύργον, ὁ δὲ μέγας διάδοχός του ἔτρεμεν ὑπὸ τοῦ φύχου εἰς τὰς Βερσαλλίας ὡς ὁ ἐσχάτος τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ μηχανικοὶ καὶ ἀρχιτέκτονες διάσημοι ἀνέλαβον νὰ βελτιώσωσι τὴν ἐστίαν. Ἄς ἀναφέρωμεν πρῶτον τὸν φιλόσοφον Ρουμφόρτιον, τὸν εἰσαγαγόντα τὰ γεώμηλα εἰς τὴν Βαυαρίαν καὶ πολλὰ ἄλλα πράξαντα ὑπὲρ τῆς εὐζωίας τῶν πενηστέρων.

Ἐπειτα ἐφευρέθη τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν ἐστιῶν, ὅπερ εἶνε γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα *πρωσσικαὶ ἐστίαι*.

Ἐν Βελγίῳ, ἐν Δανίᾳ, ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Γερμανίᾳ μεταχειρίζονται τὴν θερμάστραν, ἥτις ἐνίοτε λαμβάνει ἐν ταῖς χώραις ἐκεῖναις ποικίλας καὶ ὑπερμεγέθεις διαστάσεις. Ὁμοιάζουσιν ἔναι, ἐκ τῶν παλαιότερων μάλιστα, πρὸς μέγιστα κιβώτια ἢ πρὸς τάφους Ἰνδικούς ἢ πρὸς φαγηματοφυλάκια.

Εἰς τὴν θερμάστραν δὲν ἔχεις τὴν χαρωπὴν ἐκείνην λάμψιν τῆς ἐστίας. Αἰσθάνεσαι πολὺ τὸ πῦρ χωρὶς νὰ τὸ βλέπῃς ἀρκούντως. Θερμαίνεται πολὺ ἡ κεφαλή καὶ ὄχι ἀρκούντως οἱ

πόδες. Εἶνε βαρεῖα καὶ μελαγχολικὴ ἡ θερμότης τῆς.

Ἡ Ἀγγλία, ἡ κατ' ἐξοχὴν φίλη τῆς εὐζωίας, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἀποδεχθῆ τὴν ἐστίαν. Ἐτροποποίησεν ὁμοῦ αὐτὴν σύμφωνα πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐξεις τὰς ἀγγλικὰς. Ἐκεῖ δὲν θὰ ἴδῃς τὴν κομψότητα καὶ τὸ εὐχαρι τῆς γαλλικῆς ἐστίας. Ἡ ἀγγλικὴ ἐστία, παντάπασιν χήρα ζύλων, οὔτε τὰς λαμπούσας ἐκεῖνας φλόγας, οὔτε τὰ σπινθηροβολήματα γνωρίζει, οὔτε τὸ τρήξιμον, τὸ ὁποῖον αἰφνης κάμνουσιν οἱ μικροὶ κορμοὶ, τὰ κούτσουρα, τὰ ὁποῖα φαίνονται ὡς νὰ ἦσαν χρυσά, οὔτε τὸν ἰδιαιτάτον ἐκείνον καὶ γλυκὺν ψίθυρον τῶν ξηρῶν κλαδιῶν, τοῦ πυρὸς τὴν φωνὴν καὶ τῆς ἐστίας τὸ ἄσμα.

Ἡ ἀγγλικὴ ἐστία πληροῦται γεανθράκων, ἀνάπτει, λάμπει καὶ σβέννεται, μεθοδικῶς, τακτικῶς, σιωπηλῶς. Καὶ εἶνε πᾶσα μεταλλινὴ τεχνήντως πολλὰκις κατεσκευασμένη, ἀλλὰ πάντοτε βαρεῖα καὶ μελαγχολικὴ. Θερμαίνει πολὺ, τὸ πῦρ αὐτῆς εἶνε λαμπρὸν, τόσον πολὺ, ὥστε θὰ ἐνόμιζες ὅτι μετάλλον τι τήκεται, ἀλλ' ἔχει ψυχρὰν τὴν ὄψιν. Φαίνεται ὡς ἂν ἀνθρακία ἐντὸς ὑαλίνου κώδωνος.

***

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΨΥΛΛΩΝ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται θὰ ἤκουσαν ἴσως ὅτι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, οἵτινες κατάρθωσαν νὰ ἡμερώσωσι καὶ νὰ γυμνάσωσι ψύλλους καὶ ὅτι οἱ ψύλλοι οὗτοι ἔσονται μικροσκοπικὰ ἀμάξια καὶ ἄλλα παντοῖα γυμνάσματα ἐξετέλουν. Τὰ πράγματα εἶνε σχεδὸν ἀπίστευτον καὶ ὁμοῦ εἶνε ἀληθέστατον.

Τῇ 4 Ἰανουαρίου τοῦ παρόντος ἔτους ἐπεδείκνυε τις ἐν Παρισίοις, ἐν ὁδῷ Vivienne, τοιαῦτα θαυμάσια. Ἐκαστον ἐκτιθέμενον ἀντικείμενον ἦτο ἐπὶ ἰδιαιτέρου πινακίου καὶ ἐφαίνετο μὲν καὶ διὰ γυμνοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ, κάλλιον ὁμοῦ ἠδύνατό τις νὰ τὸ παρατηρήσῃ διὰ τοῦ μικροσκοπίου. Πρῶτον μὲν ἐφαίνετο ἀμάξιον σχεδὸν ἀδιόρατον, ἀριστούργημα μικροτεχνίας, συρόμενον ὑπὸ τεσσάρων ψύλλων ἐξευγμένων καὶ στερεῶς συγκρατουμένων διὰ ζωστήρων. Ἐτερος ψύλλος ἐκάθητο ἐπὶ τῆς ἑδρας τοῦ ἀμαξήλατου, λεπτότατον δέ τι ὡς περ μάστιξ ἦτο προσρητμημένον εἰς τὸν πόδα τοῦ νεοφανοῦς τούτου ὀδηγοῦ. Εἰς τὴν θέσιν τὴν ὀπισθεν τῆς ἀμάξης ἐκάθητο ἕκτος ψύλλος. Οἱ ψύλλοι οἱ τελοῦντες χρῆν ἵππων ἤθελον φυσικῶς νὰ πηδήσωσιν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο διότι ἐμποδίζοντο ὑπὸ τῶν ζωστήρων· αἱ προσπάθειαι τῶν κατέληγον μόνον εἰς κίνησιν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν, ἥτις ἔκαμνε τὴν ἀμαξίαν νὰ προχωρῇ. Παρὰ τὴν ἀμαξίαν, δύο ἄλλοι ψύλλοι,

προσηρμοσμένοι ἕκαστος ἐκ τῶν δύο ἐπὶ καθέτου ζυγαρίου, ἐμονομάχουν πεισματωδῶς διὰ ζυλίνων καὶ μόλις ὄρατων ξιφιδίων. Ἄλλος ψύλλος ἔστυρε μόνος του διὰ κλωσθῆς μικρὸν τεχνητὸν ἐλέφαντα, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ψύλλος πάλιν ἐκάθητο ἡσυχότατα ὑπὸ μικρὸν κουβούκλιον. Παρέκει μικρὸς ἀνεμόμυλος ἐκινεῖτο ὑπὸ ψύλλου προσηρμοσμένου διὰ τῆς ῥάχως ἐντὸς τοῦ μύλου. Διὰ τῆς κινήσεως τῶν ποδῶν του, ὁ ψύλλος περιέστρεψε μικρὸν κύλινδρον ἐπὶ ἄξωνος εὐρισκόμενον, οὗτος δὲ ἐκίνηε τὰ πτερὰ τοῦ μύλου. Ψύλλος τις ἔφερε σφαῖραν εἰς τὸν πόδα του προσρητμημένην διὰ μικρᾶς μεταλλίνης ἀλύσεως, ὡς οἱ κατάδικοι, καὶ ἄλλοτε μὲν πηδῶν τὴν ἔκαμνε νὰ ὑψώνηται, ἄλλοτε δὲ βαδίζων τὴν ἔστυρε μεθ' ἑαυτοῦ. Καὶ ὕδωρ ἦντλει μικρὸς ψύλλος ἀπὸ μικροσκοπικοῦ φρέατος καὶ ὡς ἵππος ἐχρησίμευεν ἄλλος, ἐφ' οὗ διεκρίνε τις διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀδιόρατον χάρτινον ἀναβάτην. Τέλος ἡ παράστασις ἔληγε διὰ βολῆς μικροῦ κανονίου, εἰς ὃ ἔθετε πῦρ γενναῖος ψύλλος, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· ὁ ψύλλος ἦτο προσρητμημένος εἰς τὸ ἄκρον ζυγαρίου, ὅπερ ἔστρέφετο περὶ τινὰ ἄξωνα· διέγραψε λοιπὸν κύκλον ὁ ψύλλος καὶ ἐπὶ τοῦ κύκλου εὐρίσκετο μικρὸν κανόνιον. Εἰς τὸ ἀντίθετον ἄκρον τοῦ ζυγαρίου ἐκρέματο ἀπὸ λεπτοτάτου νήματος ἐκ πλατίνης σταγῶν θεϊκοῦ ὀξέος. Ἄμα ἡ σταγὼν ἐφθάνεν ὑπεράνω τῆς ὀπῆς τοῦ κανονίου ἠγγίξε πρὸς κόνιν τινὰ συγχειμένην ἐκ χλωρικῆς ποτάσης καὶ ζαχαρώσεως, ἥτις, ὡς γνωστὸν, ἀνάπτει εὐθὺς ἄμα ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ θεϊκὸν ὀξύ.

Ἡ ἐκθεσις αὕτη εἶνε ἀξία μνεῖας διότι ἐχρειάσθη ἕκτακτος ὑπομονὴ εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ παρασκευὴν ὅλων ἐκείνων τῶν θαυμασίων πραγμάτων. Εὐκόλως δὲ θὰ νοήσῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι οἱ ψύλλοι οὗτοι οὐδόλως εἶνε ἡμερωμένοι ἢ γυμνασμένοι ὅπως ἔλεγεν ὁ ἐπιδεικνύων αὐτοὺς, ἀλλ' ἔκαμνον τὰ πάντα μόνον καὶ μόνον διὰ τῶν προσπαθειῶν, ἃς κατέβαλλον ἵνα ἀνακτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των.

ΤΡΟΦΗ ΧΕΛΙΔΩΝΩΝ

Παρατηρήθη ὅτι αἱ χελιδόνες φέρουσι τροφήν εἰς τοὺς νεοσσούς των εἰκοσάκις τὴν ὥραν· κατὰ συνέπειαν ἐν ζεῦγος τοιούτων πτηνῶν, φέρον οὕτω πως τροφήν ἐπὶ ἑκατὶδεκα ὥρας, ἥτοι ἀπὸ τῆς τετάρτης πρωϊνῆς ὥρας μέχρι τῆς ὀγδῆς ἑσπερινῆς, ἐπισκέπτεται ἐξακοσίας τεσσαράκοντα φορές τὴν φωλεάν του καθ' ἡμέραν. Ἐκίστην φοράν οἱ δύο γονεῖς φέρουσι πρὸς τοὺς νεοσσούς των τοῦλάχιστον δέκα ἔντομα, τουτέστιν ἐξ χιλιάδας τετρακόσια τοιούτων καθ' ἡμέραν. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τούτων πρέπει νὰ προσθεσωμεν ἐξακοσίας μύιας, τὰς ὁποίας οἱ γονεῖς καταναλί-

σκουσι πρὸς ἴδιαν των τροφήν· ὥστε μία οἰκογένεια χελιδόνων ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τρώγει ἑπτὰ χιλιάδας, καὶ ἐν ἐνὶ μηνὶ διακοσίας δέκα χιλιάδας ἔντομων. Ἄν δὲ οἱ γονεῖς καταναλίσκωσι μόνον τριάκοντα χιλιάδας ἔντομων, ἔπεται ὅτι οἰκογένεια ἐξ ἑπτὰ τοιούτων πτηνῶν θὰ καταναλώσῃ πεντακοσίας ἑβδομήκοντα ἐξ χιλιάδας ἔντομων κατὰ μῆνα.

Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι ἑκατὸν οἰκογένειαι χελιδόνων ἀπαλλάσσουσι μίαν κομόπολιν πλέον τῶν πενήκοντα ἑκατομμυρίων ὄχληρῶν καὶ ἐπιβλαβῶν ζωῶν, ἐφ' ὅσον χρόνον κατοικήσωσιν ἐν αὐτῇ.¹

ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Ο ΝΩΣ ΚΑΙ Ο ΑΜΠΕΛΩΝ ΑΥΤΟΥ

Ὅταν ὁ Νῶς ἐφύτευεν ἀμπελῶνα, ὁ διάβολος ἦλθε πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ εἶπε: Τί κάμνεις αὐτοῦ;

— Φυτεύω ἀμπελῶνα.

— Καὶ εἰς τί χρησιμεῖς ὁ ἀμπελῶν;

— Ὁ καρπὸς αὐτοῦ, εἴτε χλωρὸς εἴτε ξηρὸς, ἀπεκρίθη ὁ Νῶς, εἶνε καλὸς καὶ γλυκὺς· ὁ αἴνος δὲ, τὸν ὁποῖον ἐκπέζει τις ἀπὸ τὸν καρπὸν τούτου, εὐφραίνει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου.

— Ἄς ἐργασθῶμεν ἐξ ἡμῶν, εἶπεν ὁ διάβολος.

— Δέχομαι, ἀπεκρίθη ὁ Νῶς.

Τί κάμνει τώρα ὁ διάβολος; Πηγαίνει καὶ εὐρίσκει ἐν ἀρνίον καὶ ἕνα λέοντα, ἕνα χοῖρον καὶ ἕνα πίθηκον, τοὺς ἔσφαξε, ἀνακάτωσε τὸ αἷμά των, καὶ μετ' αὐτὸ ἔβρεξε τὴν γῆν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐὰν φάγῃ τὸν καρπὸν τοῦ κλήματος, εἶνε καλὸς καὶ ἡμερος ὡς ἀρνίον· ἐὰν πίνῃ τὸν οἶνον, φαντάζεται ὅτι εἶνε λέων· ἐὰν πίνῃ συγνὰ, γίνεται χοῦδρὸς καὶ ἀπεχθὴς ὡς χοῖρος· ἐὰν δὲ μεθύσῃ, φλυαρεῖ, σείεται, καὶ μορφαίνει ὡς πίθηκος.

ΔΙΑΤΙ ΤΑ ΠΤΗΝΑ ΤΡΩΓΟΥΣΙ ΧΑΛΙΚΑΣ

Ἐν τῷ στομάχῳ τῶν πτηνῶν εὐρίσκονται λιθίδια, τεμάχια χαλίκων, ἄμμος, κτλ. Τὰ πτηνὰ καταπίνουσι τὰ τεμάχια ταῦτα ἐκ συναισθήσεως λογισμένης· διότι τοῖς εἶναι ἀπαραίτητος ἀναγκαῖα καὶ ἀνευ τούτων δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὰ τρόφιμα.

Ἐπειδὴ τὰ πτηνὰ δὲν δύναται νὰ λειάνωσι τὰ τρόφιμα, ἐνθ' καταβροχιζοῦσιν αὐτὰ, τὰ τρόφιμα κατέρχονται εἰς τὸν στόμαχον ἀνέπαφα· ἐκεῖ δὲ χρησιμοποιοῦσιν οἱ χάλικες. Ὁ πρόλοβος εἶναι θύλαξ μυώδης, περιβεβλημένος ἐσωτερικῶς μεμβράναν κεραιοειδῆ· ὅταν τὰ τρόφιμα τοῦ

πτηνοῦ, οἱ κόκκοι λ.χ., εἰσέρχονται εἰς τὸν ὕλακα αὐτὸν, μαλακύνονται διὰ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, δι' ἐπανεπιλημμένων δὲ συσολῶν τοῦ προλόβου ἢ θρεπτικῆ οὐσίας τίθεται εἰς κίνησιν. Οἱ κόκκοι συγκρούονται, πιέζονται, συσπῶνται καὶ τρίβονται ὑπὸ τῶν χάλικων καὶ τῶν ἄμμων οὗς περιέχει ὁ πρόλοβος ὥστε συντόμως λειαινόνται, διαθιβάζονται εἰς τὰ ἔντερα καὶ χωνεύονται.

Παρὰ τοῖς πτηνοῖς ἄρα οἱ χάλικες καὶ ἡ ἄμμος εἰσὶν ὅ,τι οἱ ὀδόντες εἰς τὰ μαστοφόρα ὡς εἶπομεν δὲ εἰσὶν ἀπαραίτητοι εἰς τὰ πετεινά, καὶ ἐν τοῖς ὀρνιθοτροφείοις πρέπει νὰ θέτῃ τις συνεχῶς χάλικες ἢ ἄμμον, διότι ἄλλοι μὲν τῶν ὑπαρχόντων ἐξαφανίζονται διὰ τῆς συνεχοῦς προστρίψεως, κατὰ τὴν φύσιν των, ἄλλοι δὲ διαλύονται ὑπὸ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. Εἶναι ἀνάγκη τὰ πετεινά νὰ δύνανται νὰ εὐρίσκωσι τὴν ὕλην αὐτὴν τὴν ἐν τῷ στομάχῳ ἐπέχουσαν θέσιν ὀδόντων.

Τὸ ἐνοτικὸν τῶν κατοικιδίων πτηνῶν ὠθεῖ αὐτὰ, ὡσάκις δύνανται νὰ εὐρίσκωσι τεμάχια χάλικος ἢ ἄμμου, ἅτινα ἀγαπῶσι, νὰ ἐπιζητῶσιν ἀναλόγως θρεπτικὰς οὐσίας, δυναμένας νὰ λειανθῶσι, δι' οὗ περιεγράψαμεν τρόπον.

Παρατηρητὴς ἐθεβαίου πρὸ μικροῦ ὅτι τὰ πετεινά τοῦ ὀρνιθοτροφείου τρώγουσι *κουρασάνι*. Τοῦτο εἶναι ἐθεβαίον, διότι καὶ ὁ Κ. Ἰούλιος Βενουὰ ἐθεβαίωθη πολλάκις ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως· εἶχε θέσει εἰς τὸ ὀρνιθοτροφεῖόν του τοιαύτην ὕλην, μετ' ὀλίγας δ' ἡμέρας αὐτὴ εἶχε καταβροχθισθῆ.

Τὰ πτηνὰ ἅτινα διαμένουσιν εἰς ὀρνιθοτροφεῖον ἐστρωμένον μὲ πλάκας ἢ εἰς μέρη ὅπου δὲν ὑπάρχουσι χάλικες καὶ ἄμμος, πάσχουσι, διότι ἡ πέψις δὲν δύναται νὰ γίνῃ εὐκόλως· τινὲς δὲ ἀποδίδουσιν εἰς τὴν αἰτίαν αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν πετεινῶν τινῶν.¹

Ο ΘΕΟΣ

Κατὰ μίμησιν τοῦ Βερνιζέ.

Ὁ Θεὸς ἐνθρονισμένος στὸ οὐράνιον Παλάτι,
Τὰς ἡμέρας τῶν ἀστέρων εἰς τῆς χειρᾶς του ἐκράτει·
Μὲ τὸ τηλεσκόπιόν του εἶδε κάπου μακρυνὰ
Καὶ τῆς μικροτάτης Γῆς μας τὸν πλανήτην νὰ γυρνᾷ,
Ἐν ἑνὶ τοῦ λαοῦ τῆς κῦτταξε μὲ τὴν ἀράδα,
Καὶ τὴν κεφαλὴν του σείων, εἶπε βλέπων στὴν Ἑλλάδα·
Ἄν ἤξεύρη τὸ τί κάμνει ὁ μωρὸς αὐτὸς λαός,
Νὰ μὴν ἦμ' ἕνας Θεός!

Πλέοντα χωρὶς πηδᾶ καὶ μὲ τ' ἄρμενα σχισμένα
Τὸν ὠδήγησεν ἡ χεὶρ μου εἰς ἀχύμαντον λιμένα·
Μόλις ἄρχισε γαλήνην καὶ ἀνάπαισιν νὰ χαίρη,
Καὶ ἰδοὺ τῆς ἡσυχίας τὸν ζυγὸν δὲν ὑποφέρει.
Νὰ τὸν γαργαλίξουν πάλιν ἄρχισαν μ' ἀπιδόσεις,
Καὶ αὐτὸς νὰ γλυκακούμεν ἑαυτοῦργων νοθεσίας.
Ἄν ἤξεύρη τὸ τί κάμνει ὁ μωρὸς αὐτὸς λαός,
Νὰ μὴν ἦμ' ἕνας Θεός!

Κάποτε τ' αὐτὶ τευτόνω, καὶ ἀκούω τῶν ἀνθρώπων
Ταῖς ἀστεῖαις προσευχαῖς·

Ἐνας ἤλιον γυρεύει, ἄλλος ἄσκαπαι βροχαῖς,
Κι' ἄλλο; μὲ ζῆτει τοῦ ἄλλου νὰ διαδεχθῆ τὸν τόπον.

1. Ἐρμηνεία. ἐκ τοῦ Ὁ μὴ ρ ο υ.

Ὁ καθεὶς ἐνώπιόν μου τὰ ἐγκλήματα του φέρει,
Καὶ συνινόχόν του θέλει ὡς κ' ἐμὲ νὰ καταφέρῃ.
Ἄν ἤξεύρη τὸ τί κάμνει ὁ μωρὸς αὐτὸς λαός,
Νὰ μὴν ἦμ' ἕνας Θεός!

ΔΙΔΟΧΕΙΑΙ

* * * Ὅστις θέλει μυθιστορήματα ἄς ἐγγύψῃ σπουδαίως εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας· ἐν αὐτῇ θέλει εἶδει τὸν ἀνθρώπινον βίον, τὸν οἰκιακὸν βίον μὲ τὰς ποικιλωτέρας καὶ δραματικωτέρας αὐτοῦ σκηνάς, τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν μὲ τὰ ζωηρότερα καὶ τερπνότερα αὐτῆς πάθη, καὶ περιπλέον ὑπερτάτην τινὰ γοητείαν, τὴν γοητείαν τῆς πραγματικότητος. Θαυμάζω τὴν φαντασίαν καὶ ἀρέσκει μοι ὑπερβαλλόντως ἡ δημιουργὸς αὐτῆς δύναμις, ἥτις ἐκ τοῦ μηδενὸς εἰς τὸ εἶναι παράγει ὄντα, τὰ ἐμψυχώνει, τὰ χρωματίζει καὶ τὰ ζωοποιεῖ ἐνώπιόν μας, ἀναπτύσσουσα διὰ τῶν ὀπτασιῶν τῆς τύχης τοῦς παντοειδῆς ἠσαυροῦς τῆς ψυχῆς· τὰ ὄντα ὅμως, ἅτινα πραγματικῶς ἐζήσαν καὶ ἠσθάνθησαν τὰς περιπετειὰς ταύτας τῆς τύχης, τὰ πάθη, τὴν εὐφροσύνην καὶ τὰς λύπας, τῶν ὁποίων ἡ θεὰ ἐξασκεῖ τοσαύτην ἰσχὸν ἐφ' ἡμῶν, τὰ ὄντα ταῦτα, λέγω, ὅταν ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ ἐν τῇ οἰκιακῇ τῶν ζωῆ τὰ βλέπω, μὲ ἐλκύνουσι καὶ μὲ κρατοῦσιν ἔτι πλέον ἰσχυρότερον παρὰ τὰ ἐντελέστερα ποητικὰ ἢ μυθιστορικὰ ἔργα. Ἡ ζῶσα δημιουργία, τὸ ποίημα αὐτὸ τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ τοῦς θεοῦς αὐτοῦ χαρακτῆρας παριστανόμενον, εἶνε ὠραιότερον παντὸς ἀνθρώπινου ποιήματος, καὶ ὁ Θεὸς εἶνε ὑπέρτερος παντὸς ποιητοῦ. (Guizot.)

* * * Ὅσακις ὀφείλεις νὰ συζῆς μετὰ τινῶν καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς παραφροσύνης αὐτῶν, ἤγουν ὅτε τὸ κυριεῖον αὐτοῦ πάθος, ἐπισκοτίζει καὶ αἰσθήσεις καὶ νοῦν, καθίσησιν αὐτοῦς ἀκρατεῖς ἑαυτῶν, ἀπόφυγε τὴν ἐκρηξίν τῆς παραφροσύνης αὐτῶν δι' ἐπιτηδείου τρόπου, εἴτε διὰ τῆς σιωπῆς σου, εἴτε διὰ τῶν νουνηχῶν καὶ πεφυλαγμένων λόγων σου, ἢ καὶ διὰ τῆς προσκαίρου ἀπομακρύνσεώς σου. (Zschokke.)

* * * Ἡ εὐφυΐα πλάττει, ἡ κρίσις διαιωνίζει. Ἡ κρίσις εἶνε ὁ ὀρθὸς λόγος τῆς εὐφυΐας, ἥτις ἄνευ ἐκείνης, δὲν εἶνε ἡ περίθλεπτός τις παραφροσύνη. (Chateaubriand.)

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ἐξάλεψις κηλίδων οἴνου.

Ἄν χυθῆ οἶνος ἐπὶ λινοῦ ὑφάσματος ἀρκεῖ νὰ ἐπιθῆσωμεν ἄλας, ἐνόσω αἱ κηλίδες εἰσὶ νωπαῖ, ὅπως καθαρῶσιν αὐτὰς ἐντελῶς. Ἄν ὅμως αἱ κηλίδες εἶνε παλαιαί, τότε θέτομεν τὸ κηλιδωθὲν μέρος ἐντὸς γάλακτος θρᾶζοντος ἐπὶ τοῦ πυρὸς καὶ αἱ κηλίδες θέλουσι τάχιστα ἐκλείψει.

1. Ἀλλεξανδρὸς Σούτσος.